

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Magnum Matrimonij Sacramentum Casibus Practicis Expositum

Reutlinger, Ignaz

Augustæ Vindelicorum, 1716

VD18 10508716

§. IV. De indissolubilitate Matrimonij quoad vinculum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40059

§. I V.

De Indissolubilitate Matrimonii quoad
vinculum.

QUÆSTIO PRIMA.

An Heterodoxorum Matrimonia dissolubilia sint ?

C A S U S

Inter A catholicos in nostris partibus non infrequens.

Amulius in urbe Imperiali A catholica uxorem duxit Tere-
rentiam, in dogmate Lutherano, quod ipse quoque sectabatur,
natam, & educatam : convenerunt autem in hoc expressis
verbis, ut, si ipsorum alteruter torum violaret, Matrimonium
dissolveretur. Post aliquot annos hæc deprehensa est in adulte-
rio, reque delata ad consistorium Prædicantium, solutum est
Matrimonium, facta Amulio libertate ducendi aliam, tum
propter pactum in nuptijs appositum, tum quod recepta apud
iplos doctrina esset, ob superveniens adulterium licitum esse
repudiare conjugem ream, & ad alia vota transire.

Q. Quid sentiendum de hoc Matrimonio ?

H h 2

SY-

S Y N O P S I S

1. Matrimonium dupliciter dissolvi potest, vel quoad vinculum, vel quoad torum: illa dissolutio in sensu proprio, ac rigoroso repudium dicitur; ista divorcium.
2. Hæretici nostri temporis docent, dissolvi posse Matrimonium ob adulterium, aliasque causas.
3. Ad clariorem controversiæ hujus intelligentiam notanda est triplex divisio Matrimonij in legitimum, ratum, & consummatum.
4. Ex prima sua institutione Matrimonium quodlibet tam fidelium, quàm infidelium, etiam non consummatum, habet aliquam indissolubilitatem.
5. In lege tamen veteri ex speciali concessione dissolvi poterat libello repudij, non solum impune, sed etiam licite.
6. In nova quoque lege Matrimonium infidelium, etiam consummatum, dissolvi potest, si unus convertatur ad fidem, altero renuente converti: non tamen similiter dissolvitur Matrimonium, si unus conjugum fidelium fiat infidelis.
7. Matrimonium fidelium ratum non est omnino indissolubile, ac consummatum nullo casu solvi potest quoad vinculum, ut ex Concilij, & S. Scriptura ostenditur.
8. Afferuntur argumenta Sectariorum in contrarium.
9. Eadem refutantur.
10. Quid judicandum de præsentè casu, & universim de Matrimonijs hæreticorum? Duplex affertur opinio: prima durior est, quàm ut sine limitatione admitti queat.
- II. Altera docet, Matrimonia Heterodoxorum esse contractus merè civiles, atque ideo dissolubiles. Sed rejicitur.

Iz. Sta-

12. Statuitur, conjugia Sectariorum ordinariè vera, ac valida esse Matrimonia, proinde non nisi morte alterius conjugis dissolubilia, & ut talia reipsa contrahi, non obstante privato contrahentium errore de eorundem solubilitate.

I.

Uplex est modus dissolvendi Matrimonium, quoad vinculum, & quoad torum. Dissolutio quo-

ad torum vocatur illa, quando, manente vero conjugio quoad vinculum, conjux solummodo liberatur ab obligatione reddendi debitorum conjugate, cohabitandi, & reliqua officia conjugalia præstandi, de qua solutione hic nobis sermo non est, sed alio loco fusiùs tractabitur. Altera dissolutio Matrimonij quoad vinculum, de qua in casu præsentè agitur, habetur tunc, quando nexus, & obligatio inter conjuges simpliciter tollitur, ut verè desinant esse conjuges, & evadant utrinque liberi, ac si nunquam fuissent conjugati, restituanturque in eum statum, quem ante nuptias habuerunt, ita ut uterque pro libitu possit, si nihil aliud obstat, validè transire ad aliud Matrimonium, quamvis consors tori adhuc in vivis existat. Priorem dissolutionem Ma-

trimonij quoad torum duntaxat, & cohabitationem Theologi propriè appellant *divortium*; alteram, qua solvitur etiam vinculum, *repudium* vocant; Juris consulti aliter accipiunt istas voces, apud quos repudium significat dimissionem tum Sponsæ, tum etiam uxoris; Divortium autem dimissionem solius uxoris post Matrimonium, sive quoad torum, sive quoad vinculum, ut patet ex *L. Inter stuprum. §. 1. ff. De V. S. & L. Inter divortium. ff. eod.* unde tam in Jure Canonico, quàm Civili in titulo de divortijs agitur de solutione Matrimonij tam quoad torum duntaxat, quàm etiam quoad vinculum.

2. Fuerunt non modò à Gentilibus, sed etiam ex Hæreticis, qui censuerunt, Matrimonium pro arbitrio dissolvi posse, & transiri ad alias nuptias, nulla prorsus alià causâ requisitâ, prout sensisse Montanum testatur Eusebius *L. 5. Histore. c. 18.* cujus erroris illa potest esse apparens ratio, quod (ut habetur *c. 1. de Reg. Jur.*) *omnis res, per quascunque causas nascitur, per easdem dissolvitur.*

dissolvitur: sed Matrimonium solo conjugum consensu fit, & nascitur; ergo solo illorum consensu, sicut alij contractus, dissolvitur. Hodie quoque id fieri posse arbitrantur Sectarij nostri temporis, saltem in causa adulterij, ut Calvinistæ docent, quod Lutherani ad alias insuper causas extendunt, v. g. si uxor debitum conjugale sæpius neget, si in longinquam regionem abeat, aut longo tempore domo absit, ad peccatum incitet, ante Matrimonium fornicata fuerit, aut aliàs molesta sit cohabitatio, frequentes rixæ &c. in his, & similibus casibus faciles sunt Præcones Lutherani ad dissolvenda Matrimonia, & impertiendam licentiam ducendi aliam uxorem, lutosi nempe vestigijs Magistri sui insistentes, qui libro de vita conjugali tom. 2. Wittenberg. Germ. pag. 177. facie 1. de contumace uxore ita loquitur: *Si non velit, dimitte illam, & aliquam Estherem adijunge, repudiata Vasthi, sicut Rex Assuerus fecit.* qua æquitate autem hæc fiant, ex dicendis patebit.

3. Ut clarè procedamus in hac controversia, observandum est, aliud judicium esse debere de conjugio fidelium, aliud de conjugio infidelium, & rursus aliud de conjugio fidelium rato, & non consummato, & aliud de conjugio fidelium consummato: pro quo notandum, triplicem fieri solere divisionem Matrimonij, in legitimum,

ratum, & consummatum. Legitimum quamquam dici possit quodcunque Matrimonium, quod à Jure improbatum non est, propriè tamen hoc nomine solum nuncupatur, quod secundum leges humanas inter infideles, paganos, Turcas, Judæos, contrahitur, & in solo legitimo, ac naturali eorum consensu consistit, Ecclesiæ tamen ratificationem non habet, nec Sacramentum est. Ratum illud propriè dicitur, quod per verba de præsentis juxta Novæ Legis Divinas, & Ecclesiasticas sanctiones contractum est à fidelibus, seu baptizatis, & Ecclesiæ ratificatione approbatum, habetque rationem Sacramenti, quod tamen necdum secuta est carnalis copula, sufficiens ad generationem. Consummatum denique vocatur id, quod post legitimum consensum de præsentis habitum, per hujusmodi copulam completum, & consummatum est, de quo legi possunt Palao *disp. de Sponsal. pu. 2. §. 1. n. 1.* & Dicastillo *disp. 2. de Matr. dub. 34.* Notanter verò dicitur: *per copulam post legitimum consensum secutam*; ad hoc enim, ut Matrimonium consummetur, necessariò debet consensus legitimus, seu Matrimonium ratum præcedere, nam si copula habeatur ante contractum Matrimoniale, ex ea non inducitur Matrimonij consummatio, quia quod non est, consummari non potest: sed ante contractum Matrimoniale non est Matrimonium;

monium: ergo &c. erit proinde talis copula merè fornicaria, nec indissolubilitatem, aliosque effectus Matrimonij consummati operabitur. Engl in *Manuali Paroch.* p. 3. c. 5. §. 1. n. 6.

4. His prenotatis certum est, Matrimonium quodcunque tam fidelium, quam infidelium, etiam nondum consummatum, habere alioquam indissolubilitatem, ita ut libero contrahentium consensu dissolvi nequeat, in quo DD. conveniunt, idque, ut certum supponit Tridentinum, dum Sess. 24. in principio De Sacram. Matr. doctrinam tuam ita orditur de omni conjugio loquens: *Matrimonij perpetuum, indissolubileq; nexum primus humani generis parens Divini Spiritus instinctu pronuntiavit, cum dixit: hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, quam obrem relinquet homo Patrem suum, & Matrem, & adhaerebit uxori suae. Quae verba, testante S. Concilio ab Adamo prolata ex inspiratione Divina, & quidem priusquam Evam uxorem suam cognosceret, cum sint desumpta ex Genes. c. 2. habemus eo ipso testimonium sufficiens è sacris Paginis, in ipso statim Paradyso sic esse à Deo institutum Matrimonium, ut esset indissolubile, etiamsi adhuc consummatum non esset. Idem habetur Matth. 19: Quos Deus conjunxit, homo non separet. & ad Rom. 7, Mulier vivente viro alligata est legi. In quibus textibus iterum nulla di-*

stinctio fit inter Matrimonium ratum, & consummatum. Ex ipsa deinde Matrimonij definitione passim recepta id ipsum constat, nam definiri solet: *Maris, & feminae conjunctio individuae vitae consuetudinem retinens; & convincitur etiam ratione, quia Matrimonium ex natura sua ordinatur non tantum ad generandam, sed etiam ad bene educandam prolem: sed huic utrique bono maxime repugnat dissolubilitas Matrimonij: ergo &c. Præterea si Matrimonium libero contrahentium consensu contrahi, & solvi posset, sicut alij contractus, possent homines exercere pro libitu vagam libidinem, quin committerent aliquando fornicationem, nam possent sibi invicem vir, & femina dare potestatem, & dominium corporis pro illo duntaxat brevissimo tempore, atque ita accessus fieret ad propriam, quod dici nullo modo debet, cum ex se absurdissimum sit, & prolis certitudini, ac educationi summopere repugnet; unde axioma illud: per quas causas res aliqua nascitur, per easdem etiam dissolvitur, locum habere nequit in contractu Matrimonij ob ejus peculiarem naturam, sed firmum, certumque manet, quodcunque Matrimonium esse indissolubile.*

5. Dixi autem, quodcunque Matrimonium habere aliquam indissolubilitatem, nam quod non penitus indissolubile sit, patet in primis ex eo,

eo, quod in lege veteri ex concessione Divina Matrimonium etiam consummatum dissolvi potuerit, dato ex iustis causis uxori libello repudij. *Deuteron. 24.* Quamquam verò multi doceant apud Tannerum *to 4. disp. 8. q. 5. dub. 2. n. 25.* repudium fuisse solummodo toleratum in foro externo, & Judæis permis- sum, ut hoc impunè facerent, ad evitanda majora mala, præsertim uxoricidio ad quæ erant propensi, non autem peculiari aliquo privilegio concessum, ut esset etiam in con- scientia licitum, nec vinculum Matrimonij solutum, neque contra- ctum cum nova uxore fuisse verum conjugium, sed adulterium, quam- vis illud peccatum à Lege manserit impunitum, quæ omnia putant colligi posse ex Verbis Christi *Matth. 19*, ubi dicit, libellum repudij fuisse Judæis permissum ad duritiam cordis eorum, & hanc permissionem revocat tanquam abusum. Nihilo- minus opposita Sententia est multò probabilior, nam ex eo, quod Christus hanc permissionem revoca- verit, non sequitur, eam fuisse meram tolerantiam, & abusum, quia vera quoque permissio revocari potest, præsertim quando originem suam ha- buit ex mala causa, sicut hic acci- dit, ubi occasio hujus permissionis fuit duritia cordis Judæorum: fuisse autem veram permissionem, ut pos- sent Judæi non solum impunè, sed etiam licitè dimittere uxores, dato

libello repudij, patet ex *cit. loc. Deuteron. 24.* quia lex Mosaica non puniebat nuptias repudiatarum cum alijs viris: ergo tales nuptiæ non erant adulteria, sed vera Matrimonia, Lex enim Mosaica jubebat lapidari mulierem semel in adulterio depre- hensam. Plura argumenta pro hac Sententia afferunt Tannerus *loc. cit. Præpos. q. 5. de Matr. dub. 3.* & Becanus *to 1. c. 47. de Sacram. in specie q. 2.* qui videri possunt.

6. In novo quoque testamento, seu Lege Evangelica favore Reli- gionis, ac fidei Christianæ Matrimo- nium infidelium non baptizato- rum, quantumvis consummatum, dissolvi potest, si uno conjugum ad fidem converso, alter converti no- lit, & baptizato cohabitare, vel saltem non sine injuria Creatoris, aut pertractione ad peccatum, hoc enim casu potest fidelis, relicto infi- deli, aliud Matrimonium inire cum fidei, in quo DD. conveniunt, & fuscè hanc materiam tractant Palao *disp. 3. de Sponsal. pu. 2. §. 3.* Sanch. *L. 7. disp. 47.* Hurtad. *disp. 8. de Matr. difficult. 10 & seqq.* Dicastillo *disp. 2. de Matr. dub. 35. & seqq.* Tan- nerus, Tamb. &c. Statuitur hoc expressè in *c. Quanto. De Divortijs*, atque idipsum asserit D. Paulus *1. Cor. 7.* quod si infidelis discedit, disce- dat, neque enim servituri (id est con- jugij vinculo, quod servitutem vo- cat) subiectus est frater, aut soror hujus- modi, scilicet, quin possit ad alia vota

vota transire : cujus ulterior ratio est , quia cum fidelis in eo casu , si infidelis discedat physicè , nolens jam amplius habitare cum fidei ob factam ejus conversionem , debeat carere illius consortio ; aut si discedat moraliter . hoc est , si nolit cohabitare pacificè , sed cum injuria Creatoris , nomen Christi despiciendo , ejusdem laudes prohibendo , aut impediendo conversionem domesticorum , vel denique conversum conjugem ad aliquod grave peccatum incitando , omnino justam causam habeat vitandi consortium ejusmodi infidelis , vel etiam vitare teneatur , ex altera verò parte recens ad fidem conversos Christus obligare nolit ad castitatem perpetuam , quod verbum non omnes capiunt , congruum omnino fuit , ut in favorem fidei ex ejusdem Christi privilegio posset fidelis Matrimonium dissolvere cum priore conjugè , & cum alio de novo contrahere . Licet autem hoc esse non ex indulto Pontificio , ut aliqui volunt , ex eo patet , quòd in Ecclesia potestas non sit , dissolvendi Matrimonium consummatum : ergo istud conceditur ex solo privilegio , & dispensatione ipsius Christi , quo sensu teste Sanch. l. c. n. 4. Ecclesia intelligit , & interpretatur verba Apostoli superius adducta .

Quòd si ex occasione dictorum quæras , si è conjugibus baptizatis , & fidelibus alteruter eorum fidem

deserat , & vel in hæresin , vel paganismum labatur , poteritne , qui est Catholicus , hoc infideli relicto , transire ad alias nuptias , soluto priori Matrimonio ? plus enim peccat fidelis apostatando à fide , vel labendo in hæresin , quàm si infidelis in infidelitate maneat , quòd tamen si fiat , dissolvi potest Matrimonium : ergo jure vel æquali , vel etiam fortiore dissolvi poterit etiam in altero casu .

Resp. negativè , quia hæresin non esse causam dissolvendi Matrimonij , statuitur à Concilio Tridentino Sess. 24. Can. 5. De Sacram. Matr. *Si quis dixerit , propter hæresin dissolvi posse vinculum Matrimonij , anathema sit.* Sed neque lapsus in paganismum ad hoc sufficere , definitur in c. *Quanto.* De Divortijs , propterea , ne sub hujusmodi pretextu , & malitiosa simulatione conjugia , quæ minùs placent , dissolvi attemptentur . Tamb. tr. 5. de Matr. c. 5. §. 3 n. 7. Pirhing n. 36. De Divortijs. Wagnereck in cit. c. not. 2.

7. Haftenus egimus de conjugijs infidelium , dicendum nunc est de Matrimonio fidelium baptizatorum , cujus insolubilitatem probavimus supra n. 4. quòd tamen si ratum solummodo est , & nondum consummatum , ipsum quoque omnimodam insolubilitatem non habet ; dissolvi enim potest 1. ingressu in Religionem . 2. ex mulrorum sententia per dispensationem summi Pontificis , quod

quod tamen alij non pauci negant : utrumque hunc modum dissolvendi vinculum Matrimonij rati in duobus sequentibus casibus exponemus : at verò Matrimonium validè inter Christianos contractum , & consummatum ita indissolubile est quoad vinculum , ut extra mortem naturalem alterius conjugum , nulla ex causa solvi possit , etiam Pontificia autoritate , cum nusquam reperiatur , hanc facultatem concessam esse Pontifici. Hujus porro diversitatis inter Matrimonium ratum , & consummatum AA. hanc assignant rationem , quòd illud solùm significet conjunctionem Christi cum anima fidei per gratiam , quæ & magis intendi potest , & per peccatum tolli ; vel , ut alij dicunt , conjunctionem Christi cum Ecclesia per Charitatem , quæ unio , etsi respectu totius Ecclesiæ inseparabilis sit , subinde tamen dissolvitur per peccatum mortale saltem in membris Ecclesiæ particularibus , ideoque etiam Matrimonium ratum , quod illius figura est , quandoque dissolvi potest ; e contra Matrimonium consummatum repræsentat unionem hypostaticam Verbi Divini cum natura humana , vel conjunctionem Christi cum Ecclesia per assumptam Humanitatem , quæ unio prorsus indissolubilis est , ideoque etiam Matrimonium illam perfectè significans est omnino indissolubile. Laym. L. 5. tr. 10. p. 3. c. 6. n. 2. Bonac. q. 2.

de Matr. pu. II. n. 4. Pirch. n. 140. de sponsal.

Veritas istius indissolubilitatis definita est ab œcumenicis Concilijs , ita enim loquitur Florentinum in Decreto Unionis §. Septimum : *Quamvis autem ex causa fornicationis liceat tori separationem facere , non tamen aliud Matrimonium contrahere fas est , cum Matrimonij vinculum legitimè contracti perpetuum sit.* Et Trid. Sess. 24. De Sacram Matr. can. 5. *si quis dixerit , propter hæresin ; aut molestam cohabitationem , aut affectatam absentiam à conjugē , dissolvi posse Matrimonij vinculum , anathema sit.* Atque iterum can. 7. *Si quis dixerit , Ecclesiam errare , cum docuit , & docet , juxta Evangelicam , & Apostolicam doctrinam propter adulterium conjugum Matrimonij vinculum non posse dissolvi , & utrumq. , vel etiam innocentem , qui causam adulterio non dedit , non posse , altero conjugē vivente , aliud Matrimonium contrahere , mæchariq. eam , quæ dimisso adultero , alij nupsit , anathema sit.* Quæ sanè evertunt doctrinam hæreticorum nostri temporis , asserentium , ob dictas causas dissolvi posse vinculum Matrimonij consummati.

Videamus nunc etiam , quæ veritate doctrina nostra vocetur *Evangelica* , & *Apostolica* à S. Concilio. Unum , alterumvè textum , omittis pluribus , adduco. I. Cor. 7. dicit Apostolus : *ijs autem , qui Matrimonio juncti sunt , præcipio non ego , sed Dominus , NB. uxorem à viro non discedere :*
quod

quod si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari, quo loco Apostolus explicans Christi doctrinam, tradit, etiam in casu, quo potest uxor à viro discedere ex iusta causa, v. g. ob viri fornicationem, non posse tamen eam alteri nubere, sed debere vel remanere innuptam, vel viro reconciliari, atque ita ad ipsum reverti, & Rom. 7. *Mulier vivente viro alligata est legi, si autem mortuus fuerit vir ejus, soluta est à lege viri; igitur vivente viro vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro.*

8. Non obstantibus istis textibus, Sectarij nostri temporis arbitrantur, favere suæ opinioni Sacram Paginam, & ex ea clarè ostendi posse, licitum esse ob adulterium repudiare uxorem, aliamque ducere, quod deinde, ut dictum est, extendunt ad alias quoque æquivalentes causas. Textus, quem pro se adducunt, desumitur ex Matth. c. 19. ubi Christus ait: *Quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur: ergo si uxor commisit adulterium, dimitti potest, & alia duci.* Id ipsum volunt decisum esse etiam in Jure Canonico auctoritate Zachariæ Papæ c. concubuiſti 32. q. 7. *concubuiſti cum sorore uxoris tue? si fecisti, neutram habeas; & si illa, quæ uxor tua fuerat, conscia sceleris non fuit, si se continere non vult, nubat in Domino, cui velit; ubi clarum est, vi hujus canonis relicto viro adultero, posse uxorem alteri nube-*

re; quibus similia habentur in *can. Vxor. caus. & quæst. cit.* qui textus ex S. Ambrosio delumptus est.

9. Verùm his omnibus errorem suum satis tueri nequeunt, nam verba Christi non sunt accipienda eo sensu, quasi diceret, mœchatur, qui aliam ducit, nisi suam uxorem dimiserit ob fornicationem, quasi verò tunc licitè aliam ducere posset, vox enim *mœchatur* non debet sic conjunctim referri ad utramque propositionis partem, sed divisim hoc sensu: quicumque dimiserit uxorem suam, videlicet quoad torum, nisi ob fornicationem, mœchatur, nempe adulterio alieno, in quantum dat uxori occasionem mœchandî ob injustam dimissionem, atque ita de ejus adulterio participat; & qui aliam duxerit ob quamcunque causam, etiam ob fornicationem, mœchatur. Debere autem hoc sensu accipi, ita ut aliam ducere nequeat is quoque, qui suam uxorem ob fornicationem dimisit, manifestum est ex SS. Marco, & Luca, qui eandem Christi Sententiam referunt generaliter absque ulla exceptione: & Marcus quidem c. 10. eandem tradit his verbis: *Quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, adulterium committit super eam, & si uxor dimiserit virum suum, & alij nupserit, mœchatur.* & Lucas c. 16. *omnis, qui dimittit uxorem suam, & alteram ducit, mœchatur, & qui dimissam à viro ducit, mœchatur.* Quod non fieret, si major esset separatio-

paratio, quàm quoad torum, & cohabitationem, ipsumque etiam vinculum fuisset sublatum. Præterea cit. textu Matth. 19 Christus non solum omnes illas causas, ob quas Hebræi uxores dimittebant, ad causam unicam fornicationis reduxit, sed etiam libellum repudij, illis ob cordis duritiam olim concessum, omnino sustulit, ut ex contextu patet: at dare libellum repudij aliud nihil erat in lege veteri, quàm, hac uxore repudiata, liberum esse viro aliam ducere: ergo vir divertens ab uxore fornicante non potest aliud Matrimonium, eâ vivente, inire, aliàs libellus repudij non omnino sublatu esset. Sanch. L. 10. de Matr. disp. 2. n. 2. ex quo patet, post legem Evangelicam neque Judæis, nec alijs infidelibus amplius permissum esse repudium, neque per illud dissolvi Matrimonium, quia Christus illud reprobavit, & dispensationem Judæis à Deo concessam revocavit, ac Matrimonium ad statum legis naturalis reduxit, in qua id erat indissolubile, ut patet ex illis verbis Matth. 19. *Moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras; ab initio autem non sunt sic.* Sanch. L. 10. disp. 1. n. 9 Pirh. n. 49. De Divoritijs

Nec textus Juris firmitus ipsis fundamentum præbent, namque Decretum illud Zachariæ, quo sensu accipiendum sit, intelligent, si legerint subjunctam Glossam, nempe ut nu-

bat post mortem viri, vel etiam eo vivente, si fuit solum Sponsa de futuro Alterum testimonium ex c. *Vxor.* desumptum, negant multi, esse Divi Ambrosij, sed ipsi, inquit, ab hæreticis esse impositum, vel ab alijs falsarijs insertum, ut ipsa Glossa ait: Sed, esto, sit D. Ambrosij, plus inde non probatur, quàm licitum esse marito dimittenti uxorem adulteram post mortem hujus aliud Matrimonium contrahere, additurque istud ad differentiam indicandam inter virum, & uxorem adulteram, quia hæc loco poenitentiae aliquando jubebatur etiam mortuo marito à nuptijs abstinere, quod viro, quamvis reo, non legitur fuisse impositum. Cæterum, si tamen Adversarijs ita arridet Jus Pontificium, dictis capitulis repono alia duo, videlicet 1. & 2. ead. caus. & quasi. quæ apertè dicunt, facto divortio ob adulterium, non tolli vinculum conjugale; posterius ita incipit: *Licite dimittitur conjux ob causam fornicationis, sed manet vinculum prioris, propter quod sit reus adulterij, qui dimissam luxuravit, etiam ob causam fornicationis.* Prius ita habet: *Interveniente Divortio, non aboletur illa confederatio nuptialis, ita ut sibi conjuges sint etiam separati &c.* Denique quis non videt, si causâ fornicationis vinculum Matrimonij dissolveretur, viam aperiendam esse innumeris repudijs, nec enim defuturi essent perversi homines, qui medium istud turpissimum arriperent, &

& adulterium committerent, ut sic soluto Matrimonio ad alias nuptias aditus pateret, atque ita ex suo delicto commodum reportarent: manet ergo inconcussa veritas, nec adulterio, nec alia simili causa dissolvi posse vinculum Matrimonij, contra quam cum carnali Doctore Lutherani, & liliato Magistro suo Calvinistæ docent, & reipsa in praxi observant.

10. Quæres; quid igitur judicandum in præsentī casu, atque universim de Matrimonijs Heterodoxorum nostritæ temporis, dum ea passim dissolvunt ob commissum adulterium, præsertim quando expressè appositā fuit ista conditio, ut ex hac, similivē causa conjugium sit dissolubile?

Resp. Duplex occurrit circa hoc dubium Sententia. Prima deduci potest ex hætenus disputatis, dicique, Amulium potuisse transire ad secunda vota, non quod prius conjugium per Consistoriales Heterodoxos dissolvi potuerit, aut justè, ac legitimè dissolutum fuerit, sed quia prius Matrimonium nullum, & irritum fuit; est enim Matrimonium ex natura sua perpetuum, & indissolubile, ac consequenter quotiescunque apponitur conditio dissolubilitatis, irritum, ac nullum est, cum illud vitient, ac irritent conditiones appositæ, quæ Matrimonij substantiæ repugnant. c. fin. De Condit. appo-
sit, unde universim, ac generaliter

conjugia Heterodoxorum eo modo contracta, ut vinculum dissolvi valeat ob superveniens adulterium, aliamvè causam æquivalentem irrita, ac nulla erunt.

Verum hoc dicere, nisi limitetur, nimis durum est, videmus enim passim ita contrahi ab Heterodoxis, & tamen ipsorum Matrimonia habentur pro veris, & legitimis, eorumque liberi ad fidem Orthodoxam conversi, non modò ad Sacros Ordines, sed etiam ad primas Ecclesiæ dignitates admittuntur sine ulla prævia dispensatione, quod fieri non posset, nisi censerentur ex legitimo toro geniti. c. 1. De Filijs Presbyt.

11. Altera opinio est Neotericis cujusdam apud Gobat tr. 9. cas. 11. n. 236. & tr. 10. n. 703., qui liberaliter concedit, posse Amulium, & quosvis Heterodoxos admitti ad secundas nuptias, priore conjugio quoad vinculum dissoluto ob adulterium, eo quod Heterodoxorum conjugia, etsi valida, rescissioni tamen obnoxia sint. Ratio ipsius est, quam vocat irrefragabilem, quod radix indissolubilitatis sit ratio Sacramenti, ratio autem Sacramenti deficiat in Matrimonio Hæreticorum, cum Sacramentum in Matrimonio neque credant, neque intendant, proinde non sit nisi merè contractus civilis, & politicus, atque ideo, ut alij contractus, dissolubilis. Cum hoc consentit Petrus Marchantius tom. 3. Tribunal. Sacramental. tr. 1. Tit. 6. conclus.

6. *conclus. 4.* ubi Matrimonia hæreticorum, quæ juxta leges naturæ, & Divinas positivas, ac civiles contrahuntur, docet, vera esse, & legitima Matrimonia, non tamen Sacramenta, atque idcirco adjungit, si conjugum alteruter ad veram fidem convertatur, posse Catholicum, existente aliquo periculo perversionis, relinquere conjugem hæreticam, & ad alias nuptias transire, non minùs, quàm id fieri posse ostendimus in Matrimonijs infidelium.

Sed hæc Sententia sustineri non potest, nam suprà ostensum est ex Concilio Tridentino, nec propter adulterium, nec aliam similem causam dissolvi posse vinculum Matrimonij. Pariter ostensum est, opinionem erroneam hæreticorum non obesse, quò minùs ipsorum Matrimonium sit Sacramentum: si igitur Matrimonium, quod Sacramentum est, quoad vinculum dissolvi nequit, etiam Matrimonium Heterodoxorum indissolubile est. Præterea negatur, radicem hujus indissolubilitatis consistere in ratione Sacramenti, nam fuit Matrimonium indissolubile etiam priùs, quàm elevaretur à Christo ad statum Sacramenti; Matrimonium quoque ratum fidelium est verè Sacramentum, quod nemo Catholicorum negat, nec tamen ideo est insolubile, nam solvitur Professione Religiosa, ut in proximo casu docebitur: ergo ipsius insolubilitas aliunde provenit, quàm

inde, quòd sit Sacramentum, ut ex hætenus dictis nimis quàm manifestum est, sive deinde ista indissolubilitas dicatur provenire ex ipso jure naturali, ut multi docent apud Sanch. *L. 2. disp. 13. n. 4.* sive ex præcepto Dei positivo, ut alij apud eundem *n. 5.* sive dicere malimus cum ipso Sanchez, Perez, Coninck, Sporer, Gobat, alijsque, indissolubilitatem Matrimonij fundari inchoativè in Jure naturali, ipsaque natura Matrimonij, spectata in ordine ad debitam prolis generationem & educationem, quæ sanè excludit concubitus vagos, & exigit aliquam indissolubilitatem, ut saltem pro libitu, ac propria auctoritate contrahentium, & absque urgente causa dissolvi non possit; omnimodam autem indissolubilitatem Matrimonij, præsertim consummati, pro omni casu, & completè esse à Deo, sive à Jure Divino, vel quatenus ipse voluit, ut per Matrimonium consummatum significaretur unio Divinæ personæ cum natura humana, & Ecclesia, vel quatenus Deus tanquam proprius Dominus nostrorum corporum dedit homini potestatem copulandi se alteri, non tamen aliter ipsi concessit potestatem transferendi dominium usûs corporis, nisi per indissolubile vinculum: sicut igitur contra jus naturæ peccat, qui realiena utitur aliter, quàm ipsi à vero Domino permissum est, ita etiam is invalide, & contra jus naturæ

turæ agit, qui potestatem sui corporis alteri concedit aliter, quam quatenus, & qua ratione id illi Deus permittit, ut ratio enatur Perez *disp. 20. de Matr. Sect. 2. n. 5. & 6.* Voluisse autem Deum, ut hoc indissolubiliter fieret; patet ex testimonijs scripturæ supra allatis: sunt igitur Matrimonia Heterodoxorum indissolubilia, siue habeant rationem Sacramenti, siue non, quam absolute separari valide posse, etsi non licite, à ratione contractus, ostensum est superius §. 2. q. 1. si contrahentes intentionem habeant non conficiendi Sacramentum; hoc tamen ipsum Matrimonium, si consummatum sit, omnimodam insolubilitatem habet.

12. Itaque contra principia utriusque huius opinionis dicendum est simpliciter, Matrimonia Heterodoxorum nostri temporis non esse meros contractus Civiles, & politicos ad normam aliorum contractuum solubiles, sed vera, ac valida Matrimonia, atque indissolubilia, quæ proinde, si consummata sint, non patiantur transitum ad secundas nuptias rescisso priore vinculo. Ratio est, quia sicut Hæretici revera conficiunt Sacramentum, non obstante, quod non credant, Matrimonium Sacramentum esse, vel etiam protestentur, se nolle conficere Sacramentum more Papistico, ut loqui solent, dummodo velint contrahere conformiter ad institutionem Christi, ita com-

muniter non obest valori, & insolubilitati conjugij error, existimantium, Matrimonij vinculum in certis casibus solvi posse, modo habeant generalem intentionem contrahendi Matrimonium validum, juxta ipsius institutionem Divinam, & ritum veræ Ecclesiæ, sic enim re ipsa volunt contrahere insolubiliter, atque ideo ipsorum conjugia à Romana Ecclesia pro validis agnoscuntur, & liberi ex ijs procreati legitimi sunt. Ita Card. de Lugo *Disp. 8. De Sacramentis n. 131. & seqq.* Basil. Pontius in *Append. de Matr. Catholici cum hæret. c. 9. n. 11.* Wiestner *n. 16. De Divort.* Suarez *tom. 2. De Relig. tr. 6. de voto L. I. c. 3. n. 9.* ubi dicit, eum, qui vult contrahere Matrimonium, ignorans, illud vinculum esse perpetuum, adhuc contrahere valide, quia habet intentionem generalem faciendi illum contractum eo modo, quo tenetur illum facere, ubi jam implicite vult obligationem, & vinculum perpetuum. Quod si verò aliqui essent ita constituti (cujus perversæ voluntatis communiter non sunt) ut vellent expresse non aliter contrahere, quam solubiliter, ita ut solubilitas habeat rationem *sine qua non*, quandoquidem talis intentio repugnat substantiæ Matrimonij, contractus non subsisteret, ac talia connubia re ipsa aliud non forent, quam meri concubinatus, ut rursum cum cit. AA. docent Gobat *tr. 10. cas. 19. n. 701. & 707.*
&

256 *Partis II. Sectio I. De dispos. intent. & consensu requisit. ad Matrim. &c.*
& Sporer *Theol. Sacramental. p. 4. c. 1. n. 391. ad finem*, atque hoc sensu, non
alio, prima opinio *n. 10.* indicata,
vera est, quam pessimam voluntatem
si non expressè habuit in ca-
su nostro Amulius, prius conjugium
ipsius fuit indissolubile, & ad
secundas nuptias, vivente prima
conjugē, transire non potuit.

QUÆSTIO SECUNDA.

An Matrimonium ratum dissolvatur per
Professionem Religiosam?

C A S U S

*Transseuntis ad Ordinem Militarem post celebratum
Matrimonium.*

Amaranthus Illustri prosapiâ natus, contracto Matrimonio cum Virgi e æqualis Nobilitatis, priusquam istud consummaret, adscribi petijt Ordini Militari Teutonicorum Equitum, ac inter eos professus est.

Q. An hæc professio suffecerit ad Matrimonij vinculum
dissolvendum?

SYNOPSIS

SYNOPSIS.

1. *Matrimonium ratum inter fideles solvitur solemnī Professione Religiosa.*
2. *Habet verò hanc vim Religiosa Professio, ut Matrimonium ratum dissolvat, probabilius non ex jure naturæ, vel Divino, sed Ecclesiastico.*
3. *Deducuntur aliqua notanda tum circa votum solemnē castitatis, contentum in Sacris Ordinibus, tum circa vota Religionis simplicia in Societate IESU, tum denique circa particulares aliquos effectus solemnīs in Religione Professionis.*
4. *Conjugibus conceditur tempus bimestre ad deliberandum de ingressu Religionis.*
5. *Etiam hoc elapsò, post plures annos adhuc conceditur ingressus in Religionem, quamdiu Matrimonium consummatum non est: imò ingredi etiam potest uxor vi cognita à Marito intra bimestre, quod tempus à iure concessum est non ad Professionem, sed ad solum ingressum Novitiatus.*
6. *Emitte debet Professio in Religione approbata, nec sufficiunt vota Tertiariarum, vel Eremitarum.*
7. *De Militaribus Ordinibus, est aliqui universaliter negent, ipsorum vota dissolvere Matrimonium, cum distinctione loquendum est.*
8. *Votis Equitum Calatravæ, Alcantaræ, & similium Matrimonium ratum non dissolvitur, dirimitur tamen Professione Melitensium, Teutonicorum, & aliorum Equitum, qui vovent castitatem absolutam, & integram.*
9. *Exceptis Melitensibus alij Equites Militares non subjacent Decreto Concilij Tridentini quoad tempus Professionis.*

Kk

I. Duas

I. **D**uas partes complectitur præsens casus, videlicet, an per Professionem in Religione Matrimonium ratum, & nondum consummatum dissolvi possit; tum quænam debeat esse Religio, ut hunc effectum inducat? Quod ad primum attinet, communis est DD. Sententia, Matrimonium ratum inter Christianos quoad vinculum dissolvi, factâ solemnî professione in Religione approbata, ut habetur c. Desponsatam, 27, q. 2. idque clarissimè definivit Alexander III. c. Verùm, 2. De Conuersi, conjugat. post consensum legitimum de præsenti licitum est alteri, altero etiam repugnante, eligere Monasterium (id est, in Religionem intrare) sicut Sancti quidam de nuptijs vocati fuerunt, dummodo carnalis commixtio non interuenerit inter eos, & alteri remanenti, si commonitus continentiam servare noluerit, licitum est, ad secunda vota transire, quia, cum non fuissent una caro simul effecti, satis potest unus ad Deum transire, & alter in seculo remanere. Nec aliud statuit Innocentius III. c. Ex parte, Eod. ubi ait: Antequam Matrimonium sit per carnalem copulam consummatum, licere alteri conjugum, reliquo inconsulto, ad Religionem transire, ita quod reliquus ex tunc legitimè poterit alteri copulari. Quamvis autem prædicta decreta loquantur præcisè de transitu, vel ingressu in Religionem,

intelligenda tamen sunt de ingressu Religionis cum effectu, hoc est, professione secuta, ut clarè decilum habetur in Tridentino Sess. 24. de Sacram. can. 6. Si quis dixerit, Matrimonium ratum, non consummatum, per solemnem professionem alterius conjugum non dirimi, anathema sit: est igitur de fide certum, solemnî Professione Religionis simpliciter tolli vinculum Matrimonij rati, nondum consummati, inter fideles, quod etiam ex praxi perpetua constat, & traditione Ecclesiæ, in qua cum laude semper celebrati sunt illi, quid uxore suâ ante consummatum Matrimonium relictâ, Religionem professi sunt, quorum exempla ab Authoribus plura afferuntur.

2. Cæterum quo Jure Matrimonium ratum per Professionem Religiosam dissolvatur, variant DD. Durandus, Richardus, Covarr. & alij apud Sanch. L. 2. disp. 19. n. 1. affirmant, Professionem hoc ex natura rei habere, ut Matrimonium ratum dissolvat, adeoque hoc dirimi ex Jure naturæ, quia, ajunt, Professio est mors quædam Spiritualis, & Civilis: ergo quemadmodum mors naturalis solvit vinculum carnale Matrimonij consummati, quod est ortum ex copula, ita Professio solvit vinculum spirituale, quale est Matrimonij rati, utpote ex solo consensu ortum. 2. Jure naturæ cuique liberum est, ab imperfectiore transire ad statum perfectiorem, quando per

per hoc nulla injuria infertur tertio ; sed conjux solenniter profitendo in Religione transit ad statum perfectiorem , neque infertur tertio per hoc ulla injuria : nec enim ista infertur proli , quæ nondum concepta est : nec uxori , quia hæc potest aliud inire Matrimonium , & quidem æquè commodum , cum per hunc viri discessum non vilescat ; ergo &c.

Sed hæc Sententia non nititur solidò fundamento ; nam si Professio Religiosa hoc habet , ut solvat Matrimonium ratum , quia est mors spiritualis , & transfert ad statum perfectiorem , dirimere poterit etiam vinculum Matrimonij consummati , saltem quando non adest proles , & pars relicta consentit , quia etiam sic est mors spiritualis , & transitus ad statum perfectiorem , idemque præstabit status quoque Clericalis , & Episcopalis , qui utique sunt status perfectiores , quàm Matrimonium : his verò omnibus vinculum Matrimonij non dissolvitur , atque hi status cum ipso ex natura sua non sunt impossibiles , utpote quod etiamnum perdurat : ergo professio Religiosa vinculum Matrimonij ex natura sua non dissolvit.

Alij attribuunt professioni Religiosæ hanc vim ex Jure Divino positivo , quòd nempe Christus professioni Religiosæ concesserit hoc privilegium , ut Matrimonium ratum dissolvat ; idque probant , quia ex

Jure naturali Religiosa professio Matrimonium ratum non dissolvit , ut paulò ante dictum est , sed neque habet hanc efficaciam ex Jure Pontificio , cum textus ullus ostendi nequeat , quo concedatur ipsi hoc privilegium , ut Matrimonium ratum dissolvat , cum interim in exemplis ostendi queat , ab ipso statim Ecclesiæ principio conjugia fuisse sæpiùs dissoluta , dum Sancti complures , Matrimonio nondum consummato , se Deo consecrarunt , veluti B. Thecla , Macarius , Alexius &c. ergo dicendum est , hanc facultatem professioni Religiosæ specialiter datam esse à Christo Domino , ut Matrimonia rata dissolvat. Ita sentiunt Sanch. l. c. Basil Pontius , Filliuc. Tanagerus , Tamb Bonac & alij.

Verùm hæc quoque Sententia mihi non probatur : Esto enim , in Jure non habeatur expressum , quando inceperit ista facultas dissolvendi Matrimonium ratum per professionem Religionis , non sequitur inde , hoc ab Ecclesia institutum non fuisse , nam plurima sunt , quæ Apostoli , vel Pontifices primis temporibus constituere , quorum institutio in Jure scripto non invenitur , de facto tamen fiunt , & ex traditione habetur , à tempore illo antiquissimo ad nos usque continuari hunc usum. Exempla Sanctorum , quæ afferri solent , quàm parùm vel penitus nihil probent , legi potest apud Castropalao disp. 3. de Sponsal. pu. 2. §. 4.

n. 4. Certè de veritate unius, vel alterius dubitatur, in plerisque autem non est solum Matrimonij vinculum, sed hoc illaso facta est duntaxat separatio cum consensu alterius conjugis, ut castitatem servarent, quin ederent vota solemnia Religionis.

Unde probabilior videtur tertia Sententia, Promissionem Religiosam vim dissolvendi Matrimonium habere ex solo jure Ecclesiastico, sive autoritate Pontificis, quam ipsi à Christo Domino datam esse ex traditione Ecclesiæ à tempore Apostolorum colligimus. Ita docent Palao l. c. Less. L. 2. de Just. §. 41. dub. 8. n. 69. Laym. L. 5. tr. 10. p. 3. c. 6. n. 3. Coninck, Hurtad. Præpos. Perez, Pirh. Wiestner, & plurimi alij. Consequitur necessario hæc Sententia ex eo, quod Religiosa professio hanc vim non habeat jure naturæ, nec jure Divino, ut ostensum est; ergo eandem habet jure Ecclesiastico. Patet, quia si Matrimonium jure naturali, aut Divino dissolveretur per professionem Religionis, id ipsum fieret etiam per vota simplicia, cum votorum solennitas, & eorundem à votis simplicibus diversitas non habeatur à natura, sed à solo jure Ecclesiastico introducta sit & *unic. De Voto. in 6.* atqui per vota simplicia hodie non solvitur Matrimonium ratum, sed solum per vota Religionis solemnia, ut deciditur à Concilio

Trident. loc. suprâ citato, ubi cum tribuat istum effectum soli professioni solemnî, eo ipso tacite excludit professionem non solemnem: ergo professio Religiosa vim dissolvendi Matrimonium ratum habet à solo jure Pontificio, & autoritate Ecclesiæ.

3. Ex hætenus dictis, & præsertim ex Decreto Concilij Tridentini colliges 1. non solum votum castitatis perpetuæ, etiam si emissum fuerit in manibus Episcopi, aut coram alia persona publica, sed neque votum, quod includitur in sacris Ordinibus, ipsoque Ordine Episcopali, dissolvere Matrimonium ratum. Non illud, quia nec votum Religionis est, nec solenne. Non hoc, quia etsi solenne sit, votum tamen Religionis non est, cui soli competit hoc privilegium, prout statuitur in Extrav. Antiq. Joann. XXII. De Voto: præsentî declaramus edicto, quod licet votum solemnizatum per sacri Ordinis susceptionem, quantum ad impediendum Matrimonium contrahendum, ac ad dirimendum, si post contractum fuerit, secundum statuta canonum sit efficax reputandum: ad dissolvendum tamen prius contractum, etiam si per carnis copulam non fuerit consummatum, invalidum est censendum.

Colliges 2. etsi vota simplicia in Societate JESU, post absolutum Tirocinij biennium emitti solita, sint vota substantialia Religionis, & ea voventes evadant veri Religiosi,

giosi, adeò, ut qui hoc ausi fuerint impugnare, aut contrarium asserere, ipso facto in excommunicationem incidant, Pontifici reservatam, ut habetur in constitutione Gregorij XIII. quæ incipit: *Ascendente Domino*: quamvis item vi dictæ Bullæ hæc vota, etsi simplicia, Matrimonium contrahendum, siue consequens, dirimant, nihilominus tamen Matrimonium ratum præcedens non dissolvere, quia de Matrimonio prius contracto Pontifex nullam fecit mentionem, nec circa hoc aliquid immutavit: requiritur ergo ad hunc effectum etiam ea solemnitas, quam exigit Tridentinum; adeoque hæc vota, quia simplicia sunt, Matrimonium ratum non dissolvunt, atque nec illa, quæ emittuntur post plures annos à Coadjutoribus formatis, siue Spiritualibus, siue temporalibus in eadem Societate, nam & hæc, quamvis sint publica, simplicia tamen sunt, adeoque Matrimonium ratum in Societate solum dissolvitur per Professionem solemnem siue trium, siue quatuor vororum. Ita contra Basil. Pontium Suarez *to. 4. de Relig. tr. 10. l. 4. de vot. simpl. c. 2. n. 3. & seqq.* Sanch. *L. 2. disp. 18. n. 6.* Pirh. *n. 47. de convers conjugat.* Wiestner, Vasq. Dicastillo, Perez, Pellizarius, Henriq. Hurtad. Tamb. & communiter DD. nostræ Societatis.

Colliges 3: Professione solemn

Religionis ita dissolvi Matrimonium, ut non modò pars in sæculo remanens possit liberè ad alia vota transire, verum etiam, si talis professus postmodum ex dispensatione Pontificia à Religione discedens iterum reverteretur ad sæculum, posset cum qualibet contrahere novum Matrimonium, cum ruptum fuerit prius vinculum. Item si talis Religiosus peccaret contra castitatem, ageret quidem sacrilegè contra votum, non tamen committeret adulterium, nam, vinculo soluto, jam nullum adest Matrimonium. Denique si commisceretur carnaliter cum ea ipsa, quæ prius erat illius uxor in Matrimonio rato, committeret veram fornicationem sacrilegam contra votum, & proles inde genita maneret spuria, utpote nata ex damnato coitu, quia soluto vinculo accessit non solum ad jam non suam, sed insuper ad talem, cum qua non potuit stare Matrimonium, hinc proles inde genita non simpliciter illegitima, sed spuria est, qualis tamen non est proles nata è Patre facto Monacho cum consensu conjugis post consummatum Matrimonium, si cum ista rursus congregiatur, nam etsi illicitè se junxerint, tamen, cum soboles ex vero Matrimonio nata sit, censetur esse legitima, saltem civiliter quoad successionem hereditariam, aliaque similia jura. *c. Literas. De filiis Presbyt.* Laym. *in cit. c. n. 1. & 2.*

Wiestner

Wiestner n. 23. & seq. Qui filij sint legit. Pellizarius tom. 2. tr. 7. c. 5. n. 74.

4. Porro cum, uti ex textibus supra n. 1. allatis constat, possit conjux, etiam invito altero, ad Religionem transire, Matrimonio necdum consummato, concedunt ea propter SS. Canones sive mari, sive foeminae tempus bimestre, computandum à die, & hora contracti Matrimonij, omnino integrum, quo possit deliberare, velinté Religionem ingredi, nec ne? quo tempore cogitans de assumenda Religionem licite negat debitum alteri parti, quantumvis enixè petenti. Imò non desunt AA., qui docent, posse conjugem primis duobus mensibus negare debitum conjugi, etiam si Religionem ingredi nolit, eo quòd possit intra illud tempus propositum suum in melius commutare, quamvis de facto de Religionem adhuc nihil cogitet, ideoque licere ipsi id tempus expectare. Ita Sanch. L. 2. disp. 24. n. 25. Tamb. tr. 5. de Matr. c. 6. §. 5. n. 4. Dicastillo disp. 2. de Matrim. dub. 33. n. 410. Basil. Pontius L. 9. c. 9. n. 7. Sylvest. & alij. Contrarium tamen probabilius est, quia per contractum Matrimonium uterque conjux statim tradit potestatem sui corporis, nisi jus aliquem casum excipiat, vel aliter inter partes expressè fuerit conventum; atqui jus excipit solum illum casum, quo alteruter conjux Religionem ingre-

di cogitat, ut patet ex c. Publico. De convers. conjugat: ergo &c. Palao disp. 3. de Sponsal. pu. 2. §. 5. n. 7. Coninck disp. 26. dub. 4. n. 46. Laym. L. 5. tr. 10. c. 11. n. 3. not. 1. Hurtad. disp. 8. difficult. 8. n. 29. Pirh. n. 53. de convers. conjug. & alij.

5. Illud certum est, tempore duorum mensium non ita arctari libertatem conjugum, ut ijs elapsis non amplius ipsis liceat Religionem ingredi, hoc enim semper ijs permisum est, quamdiu Matrimonium consummatum non fuit, etiam si plures anni transferint: Imò tametsi injustè conjux ille negasset debitum, qui vult Religionem ingredi. Coninck l. c. n. 49. Laym. Dicastillo, quia in c. Ex publico, & c. Ex parte tua. De convers. conjugat. absolute conceditur facultas ingrediendi Religionem ante Matrimonij consummationem, tempus autem bimestre solum assignatur, ut intra illud tempus non possint cogi ad consummandum; quod tamen si fieret, & re ipsa intra hoc tempus à jure concessum Maritus conjugem de Religionis ingressu delibantem per vim opprimeret (per quod peccaret mortaliter teste Sanch. L. 2. disp. 22. n. 15.) juxta citatos AA. contra Dianam p. 3. tr. 4. resol. 242. & Basil. Pontium L. 9. c. 10. n. 3. licet sic Matrimonium indissolubile factum sit quoad vinculum, utpote per veram copulam consummatum, ut ea propter, ista vivente,

vix

vir aliam ducere nequeat, probabilius est, uxorem ad debitum conjugale coactam adhuc posse Religionem ingredi invito marito, & inter viduas, vel conjugatas profiteri, quia nemo sine sua culpa, nedum per injuriam alterius, jure suo privari debet, dummodo tamen exinde damnum proli non timeatur, eò quòd sine Matre commodè educari nequeat. Sanch. disp. 22. n. 6. Dicastillo, Perez disp. 20. Sect. 6. n. 9.

Denique audiendi non sunt, qui docent, tempus bimestre in Jure concedi conjugibus ad faciendam professionem, ita ut intra hos duos menses debeant novitiatum agere, ipsque expletis vel professionem emittere, vel redire ad conjugem, ut aliqui opinantur cum Navarro in Manuali c. 16. n. 27. nam hi duo menses conceduntur ad ingressum Novitiatûs, quo facto, per annum deinde integrum relicto conjugii expectandum est, donec peracta probatione per professionem ingressus consummetur, & Matrimonij vinculum dissolvatur. Ratio hujus est, quia Concilium Tridentinum Sess. 25. de Regular. c. 15. præscribit annum integrum probationis post susceptum habitum, professionemque citius factam pro irrita, ac nulla declarat. Imò quandoque diutius expectandum est, quando nempe v. g. uxor ea ætate ingressa est, ut citius absolvat annum tyrocinij, quàm possit profiteri, cum vi ejus-

dem Tridentini l. c. invalida, & sine ullo effectu sit professio, edita ante annum decimum sextum ætatis completum. Palao disp. 3. de Sponsal. pu. 2. §. 5. n. 2. Pontius L. 9. c. 9. n. 2. & 3. Engl n. 5. De convers. conjugat. Pirh. Wiestner, Sanch. & alij.

6. Postquam igitur sufficienter ostensum est, professione Religiosa Matrimonium ratum dissolvi, atque ea etiam enucleata sunt, quæ circa Religiosam professionem observanda veniunt, nunc indagandum est, an hic effectus in qualibet Religione obtineatur? Circa hoc extra controversiam est, effectum hunc non consequi vota, quæ nec solemnia sunt, nec verum Religiosum constituunt; qualia sunt emitte solita in Congregationibus devotarum quarundam virginum, quæ ut inter Religiosos ordines accenseantur, approbationem à Sede Apostolica non habent; uti & illa vota, quæ communiter sunt à quibusdam tertij Ordinis SS. Francisci, & Dominici, quæ nec solemnia sunt, nec Religiosum propriè efficiunt, quocirca vinculum Matrimonij nequaquam dissolvunt: excipio tamen eas Tertiarias, quæ collegialiter vivunt sub regimine alicujus Prælati, & professionem solemnem emittunt in regula approbata S. Francisci, vel S. Dominici, nam illas veras esse Religiosas declaravit Sixtus V.: de istis verò hoc ipsum testatur Sotus apud Dicastillo disp. 2. de Matr. dub. 32. n. 403. Idem dicendum

dicendum de votis eorum, qui vitam Eremiticam degunt, nam quamvis olim dirimeretur per ea Matrimonium, quia profitebantur solenniter, non tamen hodie, quia vel nulla nunc habent, vel tantum simplicia vota. Sanch. Filliuc. Posterior difficultas, & quæ ad casum nostrum faciat, est de Ordinibus militaribus, an vota Equitum quoque, qui ad bellandum sunt destinati, vim habeant, ut Matrimonium ratum dissolvant, quod omnes quidem concedunt professioni Clericorum, & Monialium in ejusmodi Ordinibus in clauistro viventium, quia vota solennia, & absoluta emittunt; de ipsis vero Equitibus hæc quæstio est.

7. Negant hoc privilegium Equitibus quorumcunque Ordinum Militarium, etiam S. Joannis, Sorus, & Sarmiento apud Basilium Pontium L. 9. c. 7. n. 2. Sed procedendum est cum distinctione; per magna enim inter Equites diversorum Militarium Ordinum differentia est, nam alij sunt Ordines Militares pure saculares, quorum Equites sub nulla regula vivunt, neque Religiosi sunt, sed laici, quales sunt Ordo Equitum aurei velleris in Hispania, S. Spiritus, & S. Michaelis in Francia, S. Ludovici ibidem institutus à Ludovico XIV. Anno 1693. potissimum ad remuneranda merita bellicorum Officialium; Ordo Garterij sub protectione S. Georgij in Anglia,

S. Huberti erectus olim Leodij Anno 1444. à Gerardo Julia, & Montium Duce, & non ita pridem institutus, à Serenissimo Electore Palatino Joanne Wilhelmo. Hi, alijque similes Equitum Militarium Ordines in controversiam non veniunt, cum professionem Religiosam non habeant: Alij verò sunt, de quibus disceptatur, utrum Religiosis adnumerandi veniant, veluti Equites S. Jacobi in Hispania, Calatravæ, Alcantaræ, S. Stephani, & alij similes, quos, cum non voveant castitatem absolutam, sed solum conjugalem, ac rei uxoriæ operam dent, verè ac propriè Religiosos esse, negant Arragon De Just. & Jure q. 88. art. 11. Laym. L. 4. tr. 5. c. 1. n. 5. Marta de Jurisdic. p. 2. c. 32. n. 15. & p. 4. centur. 2. cas. 113. n. 33. quibus locis testatur, sic esse conclusum à Rota Romana Anno 1579. Barbosa Juris Eccles. Universi p. 2. L. 3. c. 107. n. 27. Garzia p. 1. de Beneficiis c. 4. n. 15. & seqq. qui præter jam allegatam adducit & ipse Rotam Romanam de Anno 1570, & 1582. Julius Caponus Discept. Forens. p. 2. Discept. 121. n. 21. & seqq. pro qua Sententia apud hos integri Catalogi Aurhorum referuntur, qui negant, propriè Religiosos esse; pro personis tamen Ecclesiasticis plerique eos agnoscunt, Alij denique sunt, qui tria substantialia vota edunt, & castitatem quidem simpliciter profitentur, fiuntque incapaces Matrimonij, videlicet

cet Equites S. Joannis Hierosolymitani, sive Melitenses, Teutonici, eorumque similes, quos veros esse Religiosos contra paucos aliquos docent plerique omnes, atque inter hos etiam Sotus L. 7. de Inst. & Iure q. 4. a. 3. mutatâ, ut rectè notat Miranda tom. I. Manual. Prælat. Regular. q. 10. a. 4., priore opinione, qua olim in 4. dist. 27. q. 1. a. 1. contrarium docuit, eosque ab hoc privilegio exclusit; tam verò certum hoc esse, asserit Diana p. 11. tr. 4. resol. 32. ut stante communi opinione Doctorum, tot Bullis Pontificijs apertè hoc asserentibus, uti & Sacrarum Congregationum Responsonibus, ac infinitis S. Rotæ Decisionibus, temerarium judicet, hodiè aliter sentire, ac docere. Imò citato loco, & p. 2. tr. 16. resol. 38. & p. 3. tr. 4. resol. 243. affirmat cum Azor p. I. L. 13. q. 4. si quis vovisset Religionem, satisfacturum suo voto ingrediendo Ordinem Melitensem, quod Pontius L. 9. c. 7. n. 6. extendit etiam ad Ordinem Militarem S. Jacobi, si quis in illo juxta confirmationem Alexandri III. profiteatur. Sed neque hoc, neque illud probatur mihi cum Sanch. tom. I. in Decal. L. 4. c. 16. n. 11. & 12., quia communiter Religionem seriò promittentes intendunt statum viventium in communi, & alienum à tumultu, fastu, conversatione mulierum, periculis castitatis, curis secularibus, ac divitiarum, quibus Equites isti undique

immerfi sunt: ergo non satisfaciunt suo voto, ingrediendo Religionem militarem, & inter Equites profitendo.

8. His prænotatis, si sermo sit de Equitibus Alcantaræ, Calatravæ, alijsque similibus, qui castitatem duntaxat conjugalem vovent, sive reipsa Religiosi sint, ut probabilius cenfeo cum Sanch. & Pontio modò citatis, quibus accedunt Suar. tom. 4. De Religione tr. 9. L. 1. c. 4. n. 8. & sequentibus. Lezana in Summa Quæstion. Regular. tom. 1. c. 2. n. 2. Jo. Sancius disp. 49. n. 11. in selectis. Navarr. consil. 10. & 11. de Regular. cum in Bullis Pontificijs, in quibus istæ Militiæ à Sede Pontificia approbatae sunt, hoc nomine appellentur, ut Ordines Regulares, ac Religiones dicantur: emittunt præterea tria vota Paupertatis, Obedientiæ, & Castitatis sub approbata regula; nec obest, quòd solum voveant castitatem conjugalem, nam & hæc vera castitas est; nec opus est, ut qualibet Religio ad hæc tria vota se obliget in omni rigore, ut ex praxi constat, cum aliæ alijs etiam paupertatem vel laxiorem, vel strictiorem servant: si ve igitur dicti Equites veri Religiosi sint, ut isti tuentur, sive non sint, ut docent AA. superiùs adducti, de quo in utramque partem eruditè disputat P. Jacobus Wex p. 5. Ariadnes Carolino - Canonica tr. 3. contr. 3. per totum.

Dicendum est absolutè, per vota
L1 istorum

istorum Equitum Matrimonium ratum non dissolvi, namque Matrimonium stare potest cum votis eorum, qui solum vovent castitatem conjugalem: ergo non est ratio, cur per professionem ejusmodi Ordinis dissolvatur. Econtra loquendo de Equitibus Melitenis, Teutonicis, aliisque similibus, nam de his omnibus eadem ratio est, qui castitatem non solum conjugalem, sed integram, & absolutam vovent, dicendum est, eorundem professione Matrimonium ratum non consummatum dissolvi quoad vinculum. Ratio est, quia hi Equites extra controversiam sunt veri, ac propriè dicti Religiosi, emittunt solemnem professionem in utroque Ordine sub regula S. Augustini, & votum castitatis ipsorum non potest consistere cum usu Matrimonij, quemadmodum apud eos Equites, qui castitatem solummodo limitatam, vovent. Ita quoad utramque partem Suar. Pontius, Sanch. II. cc. Dicastillo disp. 2. dub. 32. n. 402. Hurtad. disp. 8. de Matr. difficult. 6. n. 26. Eman. Rodriq. qq Regular. tom. 3. q. 2. a. 7. Arragon de Iust. & Iure q. 88. art. II. not. 3. coroll. I. Barbosa in c. Ex publico. n. 3. De convers. conjugat. Wagnereck ibid. not. 4. Pellizar. tom. 1. Manual. Regular. tr. 3. c. 4. n. 47. Tamb. Navarr. Lezana &c. sicque sufficienter ostensum est, Amaranthum in casu nostro potuisse, invitâ etiam conjuge, transire ad Ordinem Militarem Teutonicorum

Equitum, & facta in eo professione, Matrimonij nondum consummati vinculum fuisse dissolutum.

9. Denique pro coronide dubium moveri potest, an uxor relicta in hoc quoque casu expectare debeat per annum integrum, donec in Ordine Teutonicorum Equitum Marius, exacto ad momentum usque tyrocinio, professionem emiseric? Ratio dubitandi est, quia etsi Concilium Tridentinum Sess. 25. De Regular. c. 15. requirat annum integrum novitiatus, ætatis verò decimum sextum expletum, ad emissionem professionis in quacunque Religione tam virorum, quam sæminarum; etsi item isthoc decreto Ordines quoque Militares Alcantaræ, Calatravæ, D. Jacobi, & quoscunque alios comprehendere, expressè doceant Hieron. Venero & Leyva in Examine Episcoporum L. 6. c. 15. n. 7. & Eman. Rodriq. in Summa tom. 2. c. 8. n. 2. conclus. 1. tamen ex una parte Ordines Militares ab eo eximunt juxta declarationem S. Rottæ, & Congregationis Cardinalium Concilij Tridentini interpretum Gallemart in dictum textum Tridentini. Sanch. L. 7. de Matr. disp. 44. n. 8. & in Decal. L. 5. c. 4. n. 17. Ascan. Tamb. de Iure Abbatum L. 3. disp. 6. q. II. n. 6. Barbosa I. E. V. L. 3. c. 7. n. 33. & de offic. & potest. Episc. Allegat. 101. n. 6. cum pluribus alijs, ajuntque, posse, atque etiam solitos esse in Ordinibus D. Jacobi, Alcantaræ, & Calatravæ profiteri statim, ac decimum

tertium

tertium annum excedunt, & ante annum Novitiatus: ex altera autem parte omnes memorati AA. iterum ab hoc privilegio excipiunt Equites Melitenses, sive Hierosolymitanos D. Joannis, voluntque, illos sub Tridentini statuto strictè comprehendi: jure igitur dubitatur, quid de Teutonicis Equitibus statuendum sit? an ergo poterunt isti citius profiteri cum prioribus, & sic relicta uxor ante finitum novitiatus annum transire ad alias nuptias, an verò debebunt complere annum integrum cum Melitensibus, cum quibus communicant in privilegijs ex concessione Gregorij XV. Urbani VIII. & Clementis IX. ut videre est apud Emerix in *Decisionibus Rotæ Romane*, tom. 2. decis. 811. n. 2. ipsiſque etiam æquales sunt in rigore votorum, cum præsertim Barbosa *cit. loco* I. E. V. n. 29. doceat absolūtè, Equites Melitenses, cæterosque omnes, qui omnimodam castitatem vovent, nomine Religiosorum venire non solum in favorabilibus, sed etiam in odiosis. Sed

Respondeo. Non eo ipso, quod aliqui Ordines communicent cum alijs in privilegijs, cum ijsdem etiam communicant in oneribus: ergo, etsi edemus, Equites Melitenses etiam quoad odiosa, & non solum quoad favores venire nomine Religiosorum, non eo ipso idem asserendum est de alijs quoque Ordinibus Militaribus, cum præsertim ipse Barbosa,

qui *loco cit.* de quibuscunque Equitibus omnimodam castitatem voventibus istud asseruit, alibi in pluribus locis loquatur de solis Melitensibus, nullà aliorum ampliùs facta mentione: ego certè multum dubito, an ipsi in hoc puncto magna fides habenda sit, siquidem Barbosa oppono Sylvestrum V. Religio 1. q. 1. & Arragonium de *Iust. & Jur.* q. 88. a. 11. expressè docentes, Equites D. Joannis, etsi veri Religiosi sint, sub hoc tamen nomine non contineri, quantum ad odia, & rigores; ac denique Azor p. 1. L. 13. c. 4. q. 4. ubi hæc habet: *Insuper omnes militares Religiosi, sive castitatem simpliciter, sive tantummodo conjugalem profiteantur, item sive omnino proprio se abdicent, & paupertatem simpliciter promittant, sive proprium aliqua ratione habere possint, videntur nomine Religiosorum intelligi in ijs, quæ ad favorem spectant, non in ijs, quæ ad odia, & penas attinent.* Si igitur Equites Melitenses quoad novitiatum, & tempus professionis subiecti sunt decreto Concilij Tridentini, à quo tamen alij Militares Ordines excipiuntur, id provenit juxta Tamb. Sanch. Pellizar. Suar. & Aloysium Riccium p. 4. *Praxis fori Ecclesiast. resol.* 173. ex novo, & peculiari eorum statuto, quo se ad hoc Decretum obligarunt; quod nisi foret, nec Melitenses quidem sub hoc statuto continerentur. ad alios verò Militares Ordines istud extendi non debet, atque ideo dicendum est, nisi

etiam in Ordine Teutonico simile Novitiatus, nec enim tantus est aliquod peculiare statutum habeatur, æquè parum, ac alios Militares Ordines hoc Tridentino decreto obligari ad, præscriptam ætatem, vel annum integrum sit.

QUÆSTIO TERTIA.

An Matrimonium ratum dissolvi possit
auctoritate Pontificis?

C A S U S

Turbati Matrimonij.

Ormildus per verba de præsentì contraxit cum Angelina contra voluntatem Parentum, quòd ista & genere, & opibus Sponso esset multò inferior, unde nec ipsi, nec Consanguineorum aliquis dignati sunt nuptijs interesse, extrema omnia minirati novis conjugibus, quæ res usque adeò turbavit animum Ormildi, ut ipsa nuptiarum die, verso in odium amore, quam priùs deperierat, jam velut pestem, suamque perniciem execraretur,

tur,

tur, ne thalamo quidem dignatus. Ignem hunc, ne remittente æstu periret, strenuè sufflârunt Consanguinei, omnia, quæ Angelina ageret, in pessimam partem interpretantes; ita protracta est, & solidata averfio, secuta convitia, calumniæ, verbera, & invisæ uxoris non rarò è domo exturbatio, quò si quando redijt infelix, ipsius vitæ adivit periculum: tandem cum ultra annum tolerâssæt istam miseriam, neque spes esset ullius remedij, nec vita vel à Marito, vel ejus Consanguineis satis tuta, petijt ipsa denique à Sede Apostolica, ut Matrimonium, hæcenus non consummatum, dissolveretur.

Q. An ex hac, similivè causa Matrimonium ratum dissolvi possit ex dispensatione Pontificis?

SYNOPSIS.

1. *Matrimonia consummata fidelium, & qualibet infidelium Pontifex nequit dissolvere.*
2. *Etiã rata fidelium solvi non poss. dispensatione Pontificia, multorum opinio est.*
3. *Contraria tamen affirmativa est probabilior, & omnino tenenda.*
4. *Afferuntur fundamenta hujus Sententiæ.*
5. *Basilii Pontius, potissimus contrariæ opinionis patronus, non multum favet Adversarijs.*
6. *Quando sermo est de dissolutione Matrimonij rati, vox dispensatio non sumitur in sensu proprio, sed ampliore, & minùs rigoroso.*
7. *Respondetur ad Adversariorum fundamenta ex lure petita.*
8. *Aliæ ipsorum rationes evertuntur.*

9. *Ad*

9. *Ad dissolutionem Matrimonij debet adesse iusta causa, sive deinde bonum privatum hæc concernat, sive publicum.*

10. *Sine hac facta dissolutio probabilius non solum est illicita, sed etiam invalida.*

11. *Nulla casu, etiam in urgente necessitate, Matrimonium ratum dissolvi potest per Episcopum.*

I.

Ermo est in presente casu de Matrimonio fidelium rato, non consummato, hoc enim ob nullam causam

solvi posse autoritate Pontificia, constans est omnium Catholicorum doctrina, nec invenitur usquam ista facultas concessa esse Pontifici, nec eam concedi expediebat, ut sic aliquo Matrimonio aptius significaretur, & perfectius unio Christi cum Ecclesia per carnem assumptam, quam nunquam dimisit. De infidelibus autem communis iterum Sententia est, eorum Matrimonia, sive consummata sint, sive non, à Papa dissolvi non posse, nec enim sunt ejus subditi, nec Pontifex extra Ecclesiam ullam potestatem habet juxta illud Apostoli 1. Cor. 5. *Quid enim mihi de ijs, qui foris sunt, judicare?* Ut ergo sistamus in Matrimonio baptizatorum rato non consummato, duo nobis discutienda

sunt: primum est, an Pontifex dissolvere possit prædictum Matrimonium? Secundum, an aliqua, & quænam iusta causa desideretur, ut Pontifex illud dissolvere queat?

2. In hac controversia negant hanc facultatem Pontifici Palao disp. 3. de Sponsal. pu. 2. §. 2. n. 3. Petrus Ledesma q. 67. de Matr. a. 2. dub. 1. Victoria in Summa de Matrim. n. 281. Covarr. 4. Decretal. pu. 2. c. 7. §. 4. n. 21. Socus L. 7. de Iust. q. 2. a. 5. Versu: Et licet peregrè. Arragon. 2. 2. q. 88. a. 11. §. Propter hæc argumenta. Corduba L. 1. questionarij q. 25. Valentia tom. 4. disp. 10. q. 1. pu. 7. Anacletus Reiffenstuel n. 3. De Divortijs, qui tamen in sua Theologia Morali tr. 14. dist. 13. q. 5. n. 60. alterius opinionis est, quàm in suo jure Canonico. Basilius Pontius L. 9. c. 3. n. 2. & si istis Authoribus in hoc puncto credendum est, idem sentiunt ferè omnes Theologi.

Probant hanc suam opinionem, autoritate, & ratione, atque in primis

mis quidem ex Jure Canonico c. Hi qui. 32. q. 7. ubi Nicolaus Papa negat, conjugia eorum, qui sani contraxerunt, solvi posse, si unus ipsorum in amentiam, furorem, vel aliam infirmitatem incidat. c. Ex parte. 14. De Convers. conjugat. ubi Innocentius III. consultus ab Archiepiscopo Lugdunensi respondit: quidd, ex quo Matrimonium inter legitimas personas per verba de presenti contrahitur, illis viventibus in nullo casu possit dissolvi, nisi forte secus fieret ex revelatione Divina. c. Licet. De sponsa duorum, ubi Alexander III. reprobatur judicium Prædecessorum, pronuntiantium pro secundo Matrimonio, quod post primum cum una ratum, initum fuit cum altera, & per carnalem copulam consummatum.

Idem probant ratione. 1. quia Matrimonium etiam ratum jure Divino indissolubile est, ut patet ex textu Matth. 19. quod Deus conjunxit, homo non separet, eademque indissolubilitas etiam exprimitur in definitione Matrimonij communiter recepta, quæ petit hoc vinculum esse indissolubile: atqui Pontifex nequit auferre id, quod est de alicuius definitione, cum sit de ejus essentia; nec potest Papa dispensare in jure Divino, c. Sunt quidam, & c. Statutum. 25. q. 1. ergo per Pontificem Matrimonium ratum dissolvi nequit. 2. Pontifex nequit in Sacramentis dispensare, nec eorum materias, & formas immutare; sed Matrimo-

nium ratum est verum Sacramentum: ergo in eo à Pontifice dispensari non potest. 3. Nequit Pontifex Matrimonium consummatum baptizatorum dissolvere: ergo nec ratum, sunt enim ejusdem naturæ, & essentia, solumque accidentaliter differunt, sicut res operans, & non operans. 4. Sequeretur, etiam Principem sæcularem, aut gentilem posse dissolvere Matrimonium ratum suorum subditorum, quia non habet minorem auctoritatem circa contractus civiles, & profanos suorum civium, qualis est contractus Matrimonij ipsorum, quàm Pontifex circa contractum Matrimonij sacrum baptizatorum; habet enim etiam ipse supremam in suis auctoritatem.

3. Contraria sententia affirmans, Matrimonium ratum dissolvi posse per dispensationem Pontificis, ita ut soluto ejus vinculo conjuges liberè possint inire aliud Matrimonium, probabilior est, & tanquam vera tenenda; estque communis inter Canonistas, quam præter antiquiores plerosque defendunt ex Recentioribus Pirh. De sponsal. n. 142. Wiestner De divortijs n. 39. Zoëlius de divortijs n. 19. Vallensis ibid. §. 2. n. 2. Gonzalez in c. 2. De convers. conjugat. n. 6. Marcus Paulus Leo in Praxi ad literas Majoris Pœnitentiarii p. 2. c. 21. v. 1. Pirrh. Corradus in Praxi dispens. Apostolic. L. 7. c. 5. n. 53. & L. 8. c. 7. n. 26. Jacobus Pignatelli in Consult. Canon. tom. 1. consult. 148. ubi ait, ita censuisse Rotam

Rotam Romanam, & hanc opinionem tenendam, etiam declarasse die 16. Julij 1599. Congregationem particularem à Clemente VIII. deputatam, idemque judicasse sæpissimè Congregationem S. Concilij. Id ipsum è Theologis docent Sanch. *L. 2. disp. 14. n. 2. Laym L. 5. tr. 10. p. 3. c. 6. n. 4. Tannerus tom. 4. disp. 8. q. 5. dub. 4. n. 62. Perez disp. 20. de Matr. sect. 7. n. 2. Dicastillo disp. 2. de Matr. dub. 29. n. 366. Coninck disp. 26. dub. 3. n. 33. Filliuc. tr. 10. c. 2. n. 55. Rebellus p. 2. L. 2. de Obligat. just. q. 15. n. 4. Bonac q. 2. de Matr. pu. 11. n. 4. Illsung tr. 6. disp. 9. u. 155. Præpos. q. 5. dub. 8. n. 59. Hurtadus disp. 8. de Matr. difficult. 3. n. 11. Tamb. tr. 5. de Matr. c. 6. §. 1. n. 2. & 4. Gobat tr. 10. cas. 19. n. 691. Bassæus V. Matrim. 2. n. 3. Diana p. 8. tr. 1. resol. 62. & tr. 3. resol. 97. Azor p. 2. L. 5. c. 2. q. 3. Suar. Henriq. Sporer, Comp-tonus, Leff. Taberna Reginald. Steph. à S. Paulo, Platelius, & innumeri alij, quibus Pignatellus *L. c.* adjungit Brancatum de Laurea *Tom. 3. de sacram. disp. 16. a. 12. §. 2. n. 245.* cum hoc elogio, quòd sit Author theologis summis comparandus acumine, diligentia, judicio, in quo pleraque, quæ nusquam alibi; ut adeò mirum sit, patronos oppositæ opinionis dicere aulos, sententiam negativam esse communem Theologorum.*

4. Probatur nunc sententia nostra
I. Non est credibile, à Christo nega-

tam esse suo Vicario potestatem, quæ necessaria est ad bonam, & decentem Ecclesiæ gubernationem; atqui bona, & conveniens Ecclesiæ gubernatio exigit, ut Pontifex habeat potestatem solvendi Matrimonia rata, nam eorundem dissolutio sæpè expedit bono fidelium, cessantque per eam multa scandala &c. ergo credendum non est, hanc potestatem à Christo, qui in necessarijs deesse non solet, tam necessariam ad utilitatem Ecclesiæ collatam non fuisse suo Vicario, sed omnino dicendum, posse hoc facere Pontificem ex speciali, & extraordinaria potestate sibi à Christo concessa.

Probatur 2. Pontifex secundum probabilissimam sententiam potest dispensare in voto solemnæ Religionis, ut fuscè probat Lessius *L. 2. De Just. c. 40. dub. 19. n. 141.* ergo dispensare potest etiam in Matrimonio rato. *Prob. conf.* quia votum solenne est fortius vinculum, cum Matrimonium ratum dissolvat, & utrobique fit traditio; minor quidem in Matrimonio, cum fiat soli homini; in voto autem Deo, & homini: si ergo potest Papa disrumpere majus vinculum, quod ipsum Matrimonium ratum dissolvit, à fortiore poterit dissolvere Matrimonium juxta illud vulgatum: *si possum vincere vincens te, possum etiam vincere te.* *L. De Accessionibus ff. De divers. temporal. præscript.* Præterea Matrimonium ratum solemnæ Professione alterius conjugis

jugis dirimitur: atqui ista diremp-
tio non provenit ex natura rei prop-
ter perfectionem statûs Religiosi,
quam is habet supra Matrimonium,
alias idem deberet concedi statui Cle-
ricali, & maxime Episcopali; imò
votis quoque Religionis simplicibus;
nec provenit ex Jure positivo Divino,
quemadmodum in præcedentibus
ostensum est: ergò vis dissolvendi
Matrimonium, quod habet solemn-
is professio Religiosa, provenit ex Jure
Pontificio: ergo Pontifex habet po-
testatem dissolvendi Matrimonium
ratum, si enim hoc ipsi conceditur in
uno casu, immeritò negatur in al-
tero.

Probat 3. manifestâ experientâ,
& facto plurium Pontificum; nam
de facto sapissimè dispensarunt in
ejusmodi Matrimonijs: ergò autho-
ritate Pontificis potest Matrimonium
ratum dissolvi. De antecedente du-
bium esse nequit, quippe hoc fecit
Martinus V, Eugenius IV, quorum
Bullas se vidisse affirmat D. Antoni-
nus apud Sanch. l. c. Paulus III. &
Pius IV, à quibus duobus se plures
dispensationes obtinuisse, asserit Na-
varrus in *Manuali* c. 22. n. 21. Gre-
gorius XIII., qui una die cum un-
decim dispensavit, ut testatur Hen-
riq. l. II. de Matr. c. 8. n. II. in *Com-
mentario* lit. f. Idem fecisse Adria-
num IV. refert Bonacina; idem fe-
cit Innocentius X. apud Gobat; idem
Julius III. idem sæpius Pius V. vir
sanctissimus, & eximius Theologus

apud Dianam, & Tamburin: at ve-
rò errasse tot Pontifices in re tam gra-
vi, ac permisisse Christum Domi-
num, toties suum in terris Vicarium
falli in tanto negotio, ubi non so-
lùm tractatur, an hoc liceat, sed
etiam, an factum teneat, credibile
non est: ergo dicendum, quod tot
fecerunt Pontifices (utique non te-
merè, & cæcomodo) posse Ponti-
ficem facere. His verò omnibus per-
pensis iterum non video, quo animo
Dominicus Sotus in 4. dist. 27 q. 1. a.
4. V. *Histamen nihil obstantibus* dicere
potuerit, hanc opinionem nullam
probabilitatis effigiem repræsentare,
eamque etiam Petrus Ledesma voca-
re ausus fuerit improbabilem *loco su-
pra cit.* cum multò magis dicendum
sit cum Pignatello, & Gobat, sen-
tentiam affirmativam Canonistarum
omnium, & plurimorum Theologo-
rum calculo ita firmatam esse, ut
temerarium sit contrarium asserere,
nec posse eam jam absque contumelia
sedis Apostolicæ defendi.

Neque etiam id multùm obest,
quòd aliqui Pontifices, veluti Inno-
centius VIII., & Hadrianus VI. no-
luerint dispensare in dissolutione Ma-
trimonij, quòd crederent, se non
posse, nam ita senserunt ut Docto-
rem privati, quibus in hac parte præ-
valet dispensatio ab alijs facta tan-
quam ab Ecclesiæ Pastoribus; vel dum
negarunt, posse à se dispensari, non
sunt inficiari, competere hanc pote-
statem Pontifici, sed quia justa causa,

M m

atque

atque sufficiens tunc, quando rogabantur, ipsis non videbatur adesse: negarunt igitur, se posse dispensare, quod non evertit practicam potestatem Pontificum in Matrimonio dissolvendo.

5. Melius sensit ipse Basilius Pontius, quo velut potissimo suo Patrono adversarij gloriantur; nam hic cit. *L. 9. c. 3. n. 1.* uti & Valentia, etsi doceat, speculativè sibi videri probabilius, Pontificem dispensare non posse in Matrimonio rato, tamen in ordine ad praxin prorsus aliter loquitur, nempe gravis, inquit, hæc disputatio est, in qua quid quid affirmes, innumeros patronos habet; illud tamen statuamus primum, quod ad praxin attinet, securam esse partem, quæ affirmat, & ideo tutâ conscientiam Pontifices dispensare potuisse &c. Ut enim tutâ conscientiam faciant, sufficit probabilis Doctorum opinio, quam hætenus non damnavit Ecclesia, quæ assentit, dissolvi posse: esset autem valde temerarium, asserere, illos summos Pontifices in eo evidenter errasse, ut docet Gregorius de Valentia 4. tom. disp. 10 q. 1. puncto 7.

6. Notandum etiam, quod advertit Perez disp. 20. sect. 7. n. 4. & Coninck disp. 26. dub. 3. n. 33. cum toties dicatur, posse Matrimonium ratum dissolvi dispensatione Pontificis, non dici istud in sensu proprio, nam propriè, ac rigorosè loquendo Pontifex non dispensat, quia dispensatio tunc habetur, quando, manente aliquo modo lege, tollitur

ejus obligatio; sic dispensatur à Papa in jejuniis cum homine ligato tali lege, auferendo ab illo ejus obligationem: at in casu dissolutionis Matrimonij, rati non tollitur immediatè obligatio vinculi Matrimonij, sed ipsum vinculum, sive dominium, quod conjuges sibi mutuo dederunt in sua corpora, quod Pontifex auctoritate Dei tanquam supremi Domini utrique restituit, remittendo eis mutuas obligationes, sicut nomine Dei remittit obligationem voti, quod facit omnino eodem modo, quo Prorex, potestate accepta, nomine Regis alteri remittit obligationem promissionis Regi factæ, quo casu in nullo jure propriè dispensat, quamvis largo modo illæ remissiones communi usudicantur dispensationes.

7. Respondeamus nunc ad argumenta pro prima sententia ab adversarijs allata. Ad primum. Textus allegati sententiæ negativæ veritatem non evincunt, nam *Can. Hi qui*. Nicolaus Papa aliud non dicit, quàm furorem, amentiam, aliamvè gravem infirmitatem, aut impotentiam supervenientem contractui conjugali non ita esse impedimentum dirimens, quemadmodum foret, si præcessisset, neque propterea dirimi debere Matrimonium, etsi duataxat ratum sit, nullâ eò usque securâ copulâ, quod neque nos inficiamur: sed per hoc nondum probatur, non posse in casu

extra-

extraordinario, quando id iudicatum fuerit conducibilis esse, ejusmodi Matrimonium ratum ex dispensatione Pontificis omnino dissolvi, cujusmodi justam causam esse impotentiam supervenientem, ait Sanch. L. 7. disp. 102. n. 3. cum Abbate in c. Ex literis. De frig. & malef. n. 3. Alexandro de Nævo &c. ut etiam in similibus casibus Pontifex in Matrimonio rato dispenset, si multum timeretur de incontinentia alterius conjugis potentis.

Alterum c. Ex parte non fideliter refertur ab Adversariis, nec enim assertivè dicit Innocentius Papa, quod Matrimonium ratum viventibus conjugibus nullo casu dissolvi possit, nisi hoc fiat ex Divina revelatione, hoc, inquam, Innocentius non dicit assertivè, sed solum ait, quod istud alicui non ineptè videri possit; ipse interea per hoc, quod alijs videri potest, nihil motus expressè asserit, Matrimonium ratum dissolvi posse ingressu Religionis, Parte altera non consultà; cum verò hoc fiat ex Jure solum Ecclesiastico, dissolvi poterit etiam ex alia causa à Christi in terris Vicario.

Ultimum denique, quod adducunt, c. Licet. De Sponsa duorum ipsis penitus non favet, quia Alexander III. non definivit, Matrimonium ratum nunquam posse dissolvi auctoritate Pontificia, sed solum à facto, & iudicio aliquorum suorum

Prædecessorum recessit, qui pro valore secundi Matrimonij consummati pronunciarunt, dum istud initum fuit motu proprio, nulla vel petita, vel obtenta Apostolica benedictione, aut dissolutione conjugij prioris. Ne verò quis hinc notam affricet Romanis Pontificibus in ijs, quæ definiunt, adverte ex Barbosa in cit. c. n. 5. Pirh. §. 2. n. 4. de Sponsa duor. & Azor p. 2. L. 5. c. 4 q. 3. V. Tertio obijciunt, hos Alexandri Prædecessores non definivisse pro universa Ecclesia, quod per secundum Matrimonium consummatum prius solummodo ratum dissolvatur, verum in facto particulari in istam partem inclinasse, suamque opinionem protulisse, quæ tamen vim legis universalis non obtinebat, nam dicitur in canone: *quamvis aliter à quibusdam prædecessoribus nostris sit aliquando iudicatum.* Judicare autem non est definire, sed est idem, ac sentire, opinari, existimare &c. nullus ergo hic nexus accessit Pontificibus, quasi unus alteri contradicat in definitionibus. & in condendis pro Ecclesia universali legibus falli possint, dum Alexander III. decrevit, Sponsalia de presenti, sive Matrimonium prius contractum, sed non consummatum, non dissolvi per subsequens Matrimonium, etiamsi hoc per carnalem copulam consummatum sit; id quod post Alexandrum iterum statuit Innocentius III. in c. fin. De Sponsa duor. quamvis

quamvis prædecessores aliqui Pontifices habuerint privatam opinionem contrariam.

8. Alia quoque ipsorum argumenta debilia sunt; namque ad 1. Resp. Matrimonium etiam ratum ex natura sua, & primæva Dei institutione indissolubile esse, ita ut ex mutuo ipsorum contrahentium consensu dissolvi nunquam possit ad modum aliorum contractuum, quamvis possit dissolvi à Superiore potestate Ecclesiæ, seu summi Pontificis ob bonum publicum communis, vel aliam iustam causam. Omnimodam autem indissolubilitatem tunc obtinet, postquam per ejus consummationem vir, & foemina veluti una caro facti sunt, ut ex *cit. textu Matth. 19.* ostenditur, qui ita nudè, ac sine præcedentibus acceptus probat quidem aliquam insolubilitatem cujusque Matrimonij, omnimodam tamen non nisi conjugij consummati, pro cuius probatione potissimum assumi solet; tunc enim primum dixit Christus *vers. 6. quod Deus conjunxit, homo non separet, cum prius dixisset: erunt duo in carne una.* Quod si verò Pontifex aliquando dissolvit Matrimonium ratum, per hoc propriè, immediatè, ac directè non dispensat in ipso jure Divino, vel legem Divinam laxat, aut dissolvit, sed in contractu humano, cujus vinculum tollendo, velut destructo fundamento obligationis Juris Divini, & naturalis, indirectè tantum, & per accidens tollitur etiam lex Divina, vel naturalis,

quippe quæ tali casu per se jam obligare desinit, ut evenit in voto, & juramento, ubi proximè, & directè, non dispensatur in jure Divino, vel naturali, quo votum, vel juramentum obligat, sed tollitur ipsum votum, vel juramentum, quod est fundamentum illius obligationis, quam homo spontè sibi imposuit; hoc verò desinente, eo ipso desinit lex Divina de voto observando. Præterquam quòd Pontifex, quæ facit in istis dispensationibus, sive solutionibus Matrimonij, non facit ut homo, sed ut Vicarius Christi potestate extraordinarià sibi ad hoc specialiter communicatà. Laym. *L. 5. tr. 10. p. 3. c. 5. n. 5.* Tannerus, Sanch. *Pirh. De Sponsal. n. 143.*

Ad 2. Resp. 1. negari potest, quòd istud vinculum, quod solvitur, sive Matrimonium sumptum in ratione vinculi, sit propriè Sacramentum, est enim effectus Sacramenti, quòd formaliter consistit in ipso contractu, vinculum istud effectivè causante, ut dictum est in præmio secundæ partis: effectus autem Sacramenti perdi potest, ut patet in amittente gratiam.

Resp. 2. cum Sanch. *L. 2. disp. 14. n. 5. ad sum.* Laym. Sporer, *Pirh. l. 6.* Pontificia autoritate non mutari essentiam, & institutionem Sacramenti, sed fieri, ut per auctoritatem Ecclesiæ dissoluto contractu, in quo ratio Sacramenti fundatur, vir & mulier desinant esse symbolum sacrum,

Ad

Ad 3. Resp. 1. c. a. n. conseq. quippe si natura Matrimonij secundum se præcisè sumatur, non est illud omnino insolubile, sed hoc potissimum habetur ex institutione Divina; ut dictum est in q. 1. *hujus §. n. II. V. Sed hæc Sententia*, quia nempe Deus non aliter concessit hominibus facultatem transferendi dominij usûs corporis, nisi per indissolubile vinculum: ergo indissolubilitas, quæ est in Matrimonio, præcipuè habetur in Jure Divino positivo. Hanc verò indissolubilitatem utique Deus velle potuit diversam esse pro diversis casibus, ac consequenter potuit concedere potestatem suo Vicario, ut Matrimonium posset dissolvere in certis casibus, non item in alijs; ut posset dissolvere conjugium ratum, non item consummatum.

Resp. 2. iterum cum Sanch. Laym. Diana, & alijs, c. a. n. conf. & ejus probationem, nam etsi Matrimonium consummatum non differat essentialiter à Matrimonio rato, falsum tamen est, à rato distinguuntur tantum accidentaliter, sed distinguitur modo quodam medio, sicut totum integrale perfectum ab eo, quod caret parte aliqua, siquidem consummatio, quæ Matrimonium complet in perfecta significatione unionis Christi cum Ecclesia per carnem assumptam, non est perfectio merè accidentalis, sed integralis, per quam Matrimonium

consummatum à rato differt, ut integraliter perfectum ab imperfecto: cum ergo in hac completa significatione funderetur Matrimonij omnimoda insolubilitas, & hanc integram perfectionem Matrimonium ratum non habeat, utpote quod solum significat Christi cum anima fidei conjunctionem per gratiam, & charitatem, mirum non est, quòd consummatum minus solubile sit, quàm ratum, quod vinculum significat non omnino solubile.

Imò si aliquid probaret hoc argumentum, probaret, etiam Matrimonium ratum solvi non posse professione Religiosa, quod est contra expressos textus c. *Verum. 2. & c. Ex publico. 7. De Convers. conjugat.*

Ad ultimum denique Resp. cum Perez, Dicastillo, & Diana, Principem Gentilem, vel merè secularem non posse dissolvere Matrimonium adhuc non consummatum suorum subditorum, quia non habet potestatem peculiarem ad hoc à Deo, sed habet in suos subditos duntaxat potestatem ordinariam Superioris humani, qua neque Pontifex dissolvere posset: quando igitur Papa Matrimonia rata fidelium dissolvit, id facit potestate non ordinaria, merèque humanâ, sed extraordinariâ; & tanquam vices Christi agens, auctoritate Divina.

9. Cæterum ad hoc, ut Pontifex Matrimonium quoddam dissolvat, justam

justam causam desiderari, nec posse ipsum hoc facere pro solo suo arbitrio, concors DD. Sententia est; vera autem non sunt, quæ aliqui afferunt apud Pignatellum *l. c. n. 9.* talem requiri causam, quæ bonum, & utilitatem publicam concernat, neque sufficere, ut fiat propter utilitatem privatam; & quod affirmat Pontius *L. 9. c. 3, n. 14.* dato, quod possit Pontifex Matrimonium ratum dissolvere, id faciendum non esse, nisi cum magno Principe, & ubi alicujus regni jactura immineret; experientia enim constat, ob bonum privatum etiam cum personis multo inferioribus non raro dispensatum esse. Certè Innocentius X, cæteroquin, ut ait Gobat *tr. 10. cas. 18. n. 678.* non facillimus in concedendis tanti momenti dispensationibus, hanc gratiam extraordinariam fecit duobus infimæ plebis capitibus.

Causæ autem, quæ de Stylo Curie admittuntur ad dispensandum in hujusmodi Matrimonio, juxta Pyrrhum Corradum *l. c.* ad quatuor reducuntur. Prima est notabilis disparitas in qualitate, videlicet quando contrahentes sunt notabiliter conditione impares, & cæca affectione, ac levitate ducti Matrimonium contraxerunt. Ratio est, quia Matrimonium ordinatur ad mutuam amicitiam, & concordiam, quæ inter beatitudines refertur Eccl. 25: *in tribus placitum est spiritui meo, quæ sunt probata coram Deo, & homini-*

*bus; concordia fratrum, & amor proximorum, & vir & mulier bene consentientes: sed nihil magis adversatur mutux amicitix, ac concordix, quàm notabilis conjugum disparitas, nam experientia teste, imparia connubia ut plurimum infelices exitus habent: sufficit ergo, si ista causa adsit. Secunda est gravis timor magni scandali futuri, quia id cedit in magnum damnum commune; ex rixis præterea, dissensionibus, discordia, & gravi odio conjugum absque spe remedij resultat præsens periculum fornicationis, & adulterij, atque inde infidiæ conjugum, necesseque timenda sunt tum inter ipsos, tum eorundem cognatos, & consanguineos; idcirco ob odium, quod inter conjuges emerferat, dispensasse fertur Eugenius IV. apud Sanch. *L. 2. disp. 16. n. 6.* Tercia est lepra alteri superveniens, quia cum Matrimonium ordinetur ad mutuum corporum usum ratione sobolis procreandæ, & ad libidinis ardorem extinguendum, lepra autem hunc usum impedit, ob magnum contagionis periculum, Matrimonij finis non obtinetur. Ob hanc causam dispensasse fertur apud eundem Sanch. Martinus V. Quarta est, quando alter conjugatorum asserit, se non habuisse animum contrahendi, nec potest ullo modo induci, ut præstet verum consensum; sic enim ex isto Matrimonio coacto rursus timenda sunt priores inimiciæ.*

inimicitia. Addit denique Diana p. 8. tr. 1. resol. 63. sufficere quamlibet causam gravem, quæ iudicio prudentum considerari possit proportionata dissolutioni Matrimonij.

Cum igitur in casu nostro hæc mala omnia timenda fuerint in Matrimonio contra Parentum voluntatem inito, nec sine eorum gravi indignatione ob conjugum disparitatem, quamquam alias Parentum dissensus valorem Matrimoniorum non impediatur, ut definitur in Conc. Trid. sess. 24. de reform. Matr. c. 1. quia tamen & horum, & consanguineorum, ac ipsius quoque Mariti fatale odium, anno integro uxoris tolerantia non mitigatum, nulla etiam secuturo tempore videbatur admissurum remedia, sed potius erupturum in mala graviora, ipsamque innocentis conjugis necem, jure dissolvi potuit à sede Pontificia.

10. Si quæras, an dissolutio Matrimonij rati facta à sede Apostolica sine justa, & gravicausa licita sit, & valida?

Resp. Quod sit illicita, conveniunt omnes; nemo enim negat, etiam Principem, ipsumque Legislatorem peccare, si sine causa justa, & rationabili in sua quoque propria lege pro libitu dispense; validam tamen esse hanc dispensationem, patet, quia lex voluntate Legislatoris constituitur, & ex ea integrè pendet ejus obligatio: si ergo velit aliquem ab hac obligatione

legis eximere, exemptus erit; atque hac ratione, etsi illicitam, validam tamen esse dispensationem, seu dissolutionem Matrimonij rati sine ulla causa factam à Pontifice, admittunt ij, qui docent, Matrimonij rati insolubilitatem haberi solummodo ex jure humano Pontificio, cujus sententiæ est Glossa in c. Ex publico. De Convers. conjugat. V. Consummatum, cum pluribus AA. quos citat Sanch. L. 2. disp. 15. n. 1. Sed multò probabilius est, magisque consentaneum veritati, causam justam adeò necessariam esse, ut sine hac facta dissolutio Matrimonij invalida sit, ita Sanch. cit. n. 6. Diana p. 8. tr. 1. resol. 63. Tannerus, Tamb. Dicastillo, Prapost. Coninck, Pirh. Wiestner &c. & communius tam Theologi, quam Canonistæ. Ratio est, quia multò est probabilius, insolubilitatem, quam habet Matrimonium ratum, provenire ex jure Divino: ergo non potest in ea dispensare Pontifex pro suo libitu, & propria auctoritate, sed solum potestate vicariâ specialiter sibi concessa: at verosimile non est, dedisse Christum suo Vicario hanc potestatem, ut posset Matrimonia rata pro suo libitu dissolvere, nulla exigente, aut suadente causa justâ nam hæc potestas non cederet in bonum Ecclesiæ, & ædificationem animarum, sed potius in detrimentum: ergo dissolvere Matrimonia rata nequit Pontifex, nisi ex justa causa, & cum

cum ratione, quemadmodum dispensare nequit in voto etiam simplici, & iuramenti sine iusta causa, & hac deficiente facta dispensatio irrita est. Quod verò Henricus asserit *L. 11. c. 8. n. 11.* Christum (suo interris) Vicario dedisse plenissimam auctoritatem, ut validæ sint dispensationes ab ipso factæ etiam sine iusta causa ad tollendam conscientiarum perplexitatem, & scrupulos, in quem finem valde expediens, imò & necessaria fuerat tam ampla concessio, censeo, tunc unice locum habere, quando conceditur dispensatio bona fide ex causa, quæ credebatur esse iusta, cum tamen revera non fuerit sufficiens; tunc enim videtur credibile, superiorem, qui dispensandi facultatem concessit inferiori, non voluisse ejusmodi dispensationem irritam esse, & invalidam, quia sic magis obviatur scrupulis, & conscientiæ securæ redduntur, gestaque à Prelatis firma permanent, quæ omnia conducunt ad rectam gubernationem Ecclesiæ. ita colligitur ex Laym. *L. 1. tr. 4. c. 22. n. 12.* Rebello *p. 2. L. 3. q. 55. n. 22.* Jo. Sanch. in *select. Disp. 54. n. 39.* Azor *p. 1. L. 7. c. 18. aliàs c. 29. q. 6.*

II. Denique dubium moveri potest, an etiam Episcopus dissolvere possit Matrimonium ratum in casu necessitatis, quando vel nullus est accessus ad summum Pontificem, vel non nisi tardus, & difficilis, atque interim est periculum in mora

vel animarum, vel corporum, nisi hoc fiat?

Resp. Affirmativam tenent Baudinius, & Zanardus apud Mendo in *statera dissert. 12. q. 51. n. 16. & seqq.* quia quidquid Pontifex potest in toto orbe, potest Episcopus ex vi sui muneris in sua Dicecesi, nisi aliquid specialiter reservetur, & exceptis ijs, quæ ad universæ Ecclesiæ statum pertinent: cum ergo Pontifex pro toto orbe Matrimonium ratum dissolvere possit, id ipsum in sua Dicecesi permissum erit Episcopo. Pro eadem Sententia citatur etiam Sanch. *L. 1. disp. 6. n. 3.* sed immerito, nam eo ipso loco negativam apertè tenet, & adhuc clariùs *L. 2. disp. 14. n. 5. ad 8.* cum hoc igitur.

Dicendum, non posse in hoc casu unquam dispensare Episcopos, sive dissolvere Matrimonium ratum sine expressa Papæ delegatione, quantacunque necessitas excogitetur. ita præter Sanchez sentiunt Perez *disp. 20. sect. 8.* Diana *p. 8. tr. 1. resol. 64.* Dicastillo, & Gobat, ac præcedentem opinionem arbitrantur carere omni probabilitate. Probatur ex ipso usu, vel potius non usu; neque enim scitur, unquam usurpasse sibi aliquem Episcopum hanc potestatem, usus verò optimus legum, & facultatum interpret est: imò neque legimus, Papam aliquando hanc potestatem alicui inferiori concessisse, cum ipsi Pontifices non nisi raro illa utantur: ergo non licet per epichiam
inter

interpretari, in aliquo casu hoc esse permissum Episcopo. 2. Videmus in voto simplici castitatis, & similibus reservatis dispensare quandoque Episcopos in casu urgentis necessitatis, qualis evenire frequenter potest: ergo ex usu, & antiqua hac consuetudine colligimus, vel non fuisse mentem Pontificis hæc vota in istis casibus tunc sibi reservare, vel saltem postea ad dispensandum in eis tacitam facultatem concessisse, cum igitur similem usum, vel consuetudinem dispensandi in Matrimonio rato non videamus, à contrario iudicandum est, hanc facultatem Episcopis non competere, & quia casus tantæ necessitatis est prorsus extraordinarius, nec nisi rarissime, & vix aliquando occurrens, præsumi non potest, voluisse Pontificem etiam hic facere aliquam exceptionem, quemadmodum in votis, vel delegationem potestatis, sine qua inferiores Episcopi dispensare nequeunt. 3. Denique cum ista sit una ex causis gravissimis, causas autem gravissimas, & maxime arduas deceat reservatas esse Pontifici, decens est, ut ista quoque eidem reservetur. Et verò in Jure reservari Pontifici hanc dissolutionem, patet ex *c. fin. De Transact. c. Ex literis. 7. & 10. De Sponsal. ubi Alexander III. præcipit Episcopis, ut compellant ad servanda Sponsalia, nedum ad Matrimonium*

ratum; denique *c. Licet. De Sponsal. duxerum*, ubi idem Pontifex præcipit Archi. Episcopo Salernitano, ut compellat virum, qui primò contraxerat Matrimonium ratum cum una, & postea duxerat aliam, secutâ copulâ, ut ad primum Matrimonium ratum redeat, cum posterius irritum sit: hæc autem leges cum sint Superioris, nequit in ijs inferior dispensare, atque ita per se ruit argumentum adversæ partis, cum præsertim illud axioma non universaliter verum sit: *quidquid Papa potest in tota Ecclesia, potest Episcopus in sua diœcesi, nisi specialiter prohibeatur*, nam intelligitur solum de ijs, quæ ad ordinariam, & communem animarum gubernationem pertinent, ac moraliter necessaria sunt, quò non spectat dispensatio in Matrimonio rato, vel immutatio, ac dispensatio legum, quæ à Superioribus latæ sunt; patetque inductione, non ubique procedere hoc axioma, nam Episcopus non potest cum suis subditis dispensare in quibuscunque gradibus prohibitis, in quibus dispensare Pontifex potest, etsi id illi specialiter prohibitum non sit; potuit Papa irritare clandestina Matrimonia, quod sine dubio non potuisset Episcopus in sua Diœcesi, & similia exempla plura adducit Suarez *disp. 7. de Censuris Sect. 4. n. 5.* qui videri potest.